

สารนิพนธ์

เรื่อง สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19

โดย

นางสาวธนวรรณ เคยชัยภูมิ

รหัสนักศึกษา 05580594

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารนิพนธ์

เรื่องสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19

โดย

นางสาวธนวรรณ เคยชัยภูมิ

รหัสนักศึกษา 05580594

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อสารนิพนธ์	สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19
ผู้เขียน	นางสาวธนวรรณ เคยชัยภูมิ
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์นาตยา อยู่คง
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่องสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสังคมความเป็นอยู่ของแรงงานชาวจีนและการใช้ทุนทางสังคมเพื่อสร้างอำนาจในประเทศไทยและมาเลเซียช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยวิเคราะห์จากข้อมูล ผ่านงานวิจัยและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับแรงงานและทุนทางสังคมในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า การอพยพเข้ามาเป็นแรงงานในไทยและมาเลเซีย แรงงานจีนมีอาชีพและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไปตามบริบททางสังคมของแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่แรงงานจีนในไทยจะทำอาชีพรับจ้างก่อสร้าง แยกหาม และเป็นกุ๊หลากกรถ มีชีวิตที่ลำบากแต่ด้วยความขยันขันแข็งและมีประเพณีวัฒนธรรมที่คล้ายคนไทยจึงทำให้สามารถปรับตัวได้ง่าย แต่ก็ยังสืบทอดประเพณีดั้งเดิมของตนไว้อย่างมั่นคง ส่วนแรงงานจีนในมาเลเซียมักประกอบอาชีพเป็นคนงานในเมืองแร่และคนงานปลูกยางพารา พักอาศัยกับกลุ่มแรงงานจีนด้วยกัน ไม่ค่อยมีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของมาเลเซีย

แรงงานจีนมีการใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจโดยก่อตั้งสมาคมที่เป็นทางการและสมาคมที่ไม่เป็นทางการเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง โดยใช้ทุนทางสังคมที่สำคัญคือ ความเป็นชนชาติเดียวกัน เป็นเพื่อนหรือเครือญาติ และเป็นแรงงานด้วยกันเข้าร่วมกลุ่มสมาคมและต้องตอบแทนสมาคมที่ให้ความคุ้มครองแก่ตนเองด้วย

คำสำคัญ : แรงงานจีน, สังคมและวัฒนธรรม, ทุนทางสังคม

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่องสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์นาตยา อยู่คง อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ธนวรรณ เคยชัยภูมิ

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญภาพ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	2
1.4 วิธีการศึกษา.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแรงงาน.....	4
2.1.1 แนวความคิดเรื่องแรงงานของคาร์ล ไฮน์ริช มาร์กซ์.....	4
2.1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน.....	5
2.2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุนทางสังคม.....	8
2.2.1 แนวคิดเรื่องทุนทางสังคมของปีแอร์ บูดีเยอร์.....	8
2.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุนทางสังคม.....	10
2.3 กรอบแนวความคิด.....	12
2.4 นิยามศัพท์.....	13
2.5 แผนเนื้อหาการเขียนวิจัย.....	14
บทที่ 3 สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน ในประเทศไทย.....	15
3.1 บริบททางสังคมและการเข้ามาเป็นแรงงานในไทยของชาวจีน.....	15
3.1.1 บริบททางสังคมไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 19.....	15

3.1.2 การเข้ามาเป็นแรงงานของชาวจีน.....	16
3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับแรงงานจีน.....	17
3.2.1 ความสัมพันธ์ของนายจ้างกับแรงงาน.....	17
3.2.2 ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่กับแรงงาน.....	18
3.3 ความเป็นอยู่ของแรงงานจีน.....	18
3.3.1 ที่พักอาศัย อาชีพ.....	18
3.3.2 ประเพณี วัฒนธรรมการกินและการแต่งกาย.....	21
3.4 การใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจของชนชั้นแรงงานจีน.....	24
3.4.1 สมาคมที่เป็นทางการ.....	25
3.4.2 สมาคมที่ไม่เป็นทางการ.....	25
3.5 สรุปท้ายบท.....	27
บทที่ 4 สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน ในประเทศมาเลเซีย.....	28
4.1 บริบททางสังคมและการเข้ามาเป็นแรงงานในมาเลเซียของชาวจีน.....	28
4.1.1 บริบททางสังคมมาเลเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 19.....	28
4.1.2 การเข้ามาเป็นแรงงานของชาวจีน.....	29
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนมาเลเซียกับแรงงานจีน.....	30
4.2.1 ความสัมพันธ์ของนายจ้างกับแรงงาน.....	30
4.2.2 ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่กับแรงงาน.....	31
4.3 ความเป็นอยู่ของแรงงานจีน.....	32
4.3.1 ที่พักอาศัย อาชีพ.....	32
4.3.2 ประเพณี วัฒนธรรมการกินและการแต่งกาย.....	33
4.4 การใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจของชนชั้นแรงงานจีน.....	35
4.4.1 สมาคมที่เป็นทางการ.....	36
4.4.2 สมาคมที่ไม่เป็นทางการ.....	37

4.5 สรุปท้ายบท.....39

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	40
5.1 สรุปผลการเปรียบเทียบสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ระหว่างแรงงานจีนในไทยและมาเลเซีย.....	40
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	40
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	41
บรรณานุกรม.....	42
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	44
แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์.....	45

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด.....	13
ภาพที่ 2 ชาวจีนอพยพโดยเรือสำเภา.....	16
ภาพที่ 3 สภาพบ้านเรือนคนจีนในสยามสมัยรัตนโกสินทร์.....	19
ภาพที่ 4 รถลากหรือรถเจ๊ก.....	20
ภาพที่ 5 กุลีแบกหาม.....	21
ภาพที่ 6 ภาพแรงงานจีนชุดเหมืองแร่ที่ภูเก็ต.....	23
ภาพที่ 7 การแต่งกายในเวลาทำงานเป็นกรรมกรรับจ้าง.....	24
ภาพที่ 8 อั้งยี่สมัยรัตนโกสินทร์.....	26
ภาพที่ 9 สภาพความเป็นอยู่ร่วมกันของสมาคมลับ.....	26
ภาพที่ 10 นายหน้าแรงงานจีนกดขี่บังคับแรงงานจีน.....	31
ภาพที่ 11 บ้านพักอาศัยของแรงงานที่สร้างขึ้นมาเอง.....	32
ภาพที่ 12 แรงงานจีนในเหมืองแร่ดีบุก.....	33
ภาพที่ 13 ประเพณีชาวจีนในมาเลเซีย.....	34
ภาพที่ 14 การแต่งกายแรงงานจีนรับจ้างในสวน.....	35
ภาพที่ 15 ผู้อพยพจีนเข้าร่วมสมาคมเพื่อจัดหางาน.....	36
ภาพที่ 16 สมาคมลับไห่ซาน.....	37
ภาพที่ 17 สมาคมลับ Ghee hin.....	38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

การอพยพของชาวจีนนั้นเริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ตอนปลาย ในสมัยนั้น การอพยพเกิดขึ้นเพื่อทำการต่อต้านราชวงศ์แมนจู ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นยุคจักรวรรดินิยมตะวันตก จีนถูกรุกรานจากชาติมหาอำนาจตะวันตกประกอบกับประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชากรส่วนมากอดอยากและไม่มีย่างงานทำในขณะนั้นอาณานิคมจำนวนมากของชาติตะวันตกกำลังขาดแคลนแรงงาน รัฐบาลของราชวงศ์ชิงถูกชาติมหาอำนาจบีบบังคับให้นำชาวจีนไปเป็นแรงงานในอาณานิคมของตน ชาวฮกเกี้ยน และชาวกวางตุ้งจำนวนมาก เลือกที่จะไปทำงานในดินแดนตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องด้วยความสัมพันธ์ของชาวจีนและดินแดนนี้มีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง (Lowell, 2559)

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่คนจีนอพยพมาทำงานและพำนักอาศัยมากที่สุดคือประเทศไทย และมาเลเซีย สำหรับประเทศไทยนั้นในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากสังคมศักดินาสู่ระบบทุนนิยม ชาวยุโรปยังเป็นแรงงานบังคับในระบบไพร่ ไม่มีอิสระที่จะไปรับจ้าง จึงใช้แรงงานจีน หรือกุลิจีน ซึ่งเป็นแรงงานต่างชาติ แรงงานจีนถือเป็นแรงงานรับจ้างรุ่นแรกในการทำงานบุกเบิกสังคมไทย โดยต้องผูกปิ่นโตที่ข้อมือเป็นสัญลักษณ์การเสียภาษีให้รัฐไทยราวปีละ 2 บาท แลกกับอิสระในการเดินทางและทำงานรับจ้าง แรงงานจีนขยันขันแข็งทำงานหลากหลายประเภท เช่น เป็น กุ๊ลากรถ ชุดคลอง แรงงานอุ้มต่อเรือ กะลาสีเรือ ก่อสร้างสร้างถนน เป็นคนงานในโรงงานน้ำตาล โรงสี โรงเลื่อย คนงานเหมืองแร่ แต่ได้ค่าตอบแทนน้อยเมื่อเทียบกับงานที่หนักมาก ขาดหลักประกันในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรที่เรียกว่า อั้งยี่ ขึ้นมา และอาศัยองค์กรประเภทนี้ดูแลพิทักษ์ผลประโยชน์ แต่อั้งยี่ก็กลายเป็นสิ่งต้องห้าม เป็นสมาคมลับ เมื่อมีการออกกฎหมายอั้งยี่ขึ้นมาในปี ค.ศ.1897 (น้ำชาติประชาชื่น, 2558)

ส่วนประเทศมาเลเซีย คนจีนเริ่มหลั่งไหลเข้าสู่แหลมมลายูภายหลังเงินแพ้งสงครามฝิ่นครั้งที่สองในปี ค.ศ.1860 รัฐบาลจีนถูกบังคับให้เซ็นสัญญายอมให้ชาติตะวันตกเข้าไปรับสมัครแรงงานจีนไปทำงานต่างประเทศ คนจีนจำนวนมากจึงถูกส่งออกนอกประเทศในฐานะแรงงาน

สัญญาหรือที่เรียกว่า “ลูกหมู” คนเหล่านี้จะต้องทำงานโดยไม่ได้รับค่าแรงระยะหนึ่งเพื่อชดใช้ค่าเดินทาง จากนั้นถึงจะเป็นอิสระ คนจีนในแหลมมลายูเกือบทั้งหมดมาจากมณฑลกว๋างตุ้งและมณฑลฮกเกี้ยน พวกเขาจะเข้ามาอาณานิคมของอังกฤษก่อน แล้วถูกส่งไปทำงานตามที่ต่างๆ เมื่อครบสัญญาส่วนใหญ่จะอพยพเข้าไปเประ สลังงอร์และเนกรีเซมบีตัน ซึ่งเป็นรัฐที่มีเหมืองแร่ดีบุกมาก เพื่อไปเป็นกรรมกรในเหมืองแร่หรือไปร่อนแร่เองในรัฐเหล่านี้ (ภูมิ พิทยา, 2559)

เนื่องจากการอพยพของคนจีนไปเป็นแรงงานในต่างแดน ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานจีนเฉพาะในประเทศไทยและมาเลเซีย โดยแต่ละพื้นที่ชนชั้นแรงงานจีนมีลักษณะการใช้ชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมอย่างไร และชนชั้นแรงงานจีนมีทุนทางสังคมในการต่อรองอำนาจ ณ พื้นที่นั้นๆ ได้อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 ศึกษาลักษณะสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานจีนในประเทศไทยและมาเลเซีย
- 1.2.2 ศึกษาทุนในการสร้างอำนาจต่อรองของชนชั้นแรงงานจีนในประเทศไทยและมาเลเซีย

1.3 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีขอบเขตการศึกษาวิจัยดังนี้

- 1.3.1 พื้นที่ ผู้วิจัยสนใจศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานในประเทศไทย และมาเลเซีย
- 1.3.2 เนื้อหา ผู้วิจัยมีขอบเขตในการศึกษาด้านเนื้อหา ดังนี้
 - (1.) ด้านสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับแรงงาน และความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่กับแรงงาน
 - (2.) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ได้แก่ ที่พักอาศัย อาชีพ ประเพณีและวัฒนธรรม

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีวิธีการศึกษาวิจัยดังนี้

1.4.1 การเก็บข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอพยพแรงงานเงินเข้าไปในประเทศไทยและมาเลเซีย ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยโดยวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ความรู้เรื่องสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานในประเทศไทยและมาเลเซีย

1.5.2 ได้ฝึกทักษะในด้านภาษา การค้นคว้าข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีการทบทวนแนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องการวิจัยดังนี้

2.1 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแรงงาน

2.1.1 แนวความคิดเรื่องแรงงานของคาร์ล ไฮน์ริช มาร์กซ์

แนวคิดหลักของมาร์กซ์วางอยู่บนความเข้าใจเกี่ยวกับแรงงาน โดยพื้นฐานแล้ว มาร์กซ์กล่าวว่ามนุษย์มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสิ่งรอบข้าง เขาเรียกกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ว่าการ ใช้แรงงาน และความพลังในการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า กำลังแรงงาน สำหรับมาร์กซ์แล้ว การใช้แรงงานนั้นนอกจากจะเป็นความสามารถโดยธรรมชาติของกิจกรรมต่าง ๆ ทางกายภาพแล้ว แรงงานยังเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับความคิดและจินตนาการของมนุษย์ด้วย มาร์กซ์ไม่เชื่อว่าคนทุกคนจะทำงานในลักษณะเดียวกัน แต่เขาก็ไม่เชื่อเช่นเดียวกันว่าลักษณะที่ใครสักคนทำงานนั้น ถูกกำหนดด้วยความคิดส่วนตัวไปทั้งสิ้น เขากลับอธิบายว่าการทำงานนั้นเป็นกิจกรรมทางสังคม และเงื่อนไขรวมถึงรูปแบบของการทำงานนั้นถูกกำหนดโดยสังคมและเปลี่ยนแปลงตามเวลา

การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของมาร์กซ์นั้นวางอยู่บนความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยการผลิต ซึ่งหมายถึงสิ่งของเช่นที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงเทคโนโลยี ที่จำเป็นต่อการผลิตสินค้าที่เป็นวัตถุ และ ความสัมพันธ์เชิงสังคมของการผลิต ที่กล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงสังคมที่ผู้คนถูกดึงเข้าไปร่วม เมื่อเขาได้เป็นเจ้าของและได้ใช้ปัจจัยการผลิต ปัจจัยสองประการนี้รวมเป็น รูปแบบการผลิต มาร์กซ์สังเกตว่าในสังคมหนึ่ง ๆ รูปแบบการผลิตนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย สำหรับสังคมทางยุโรปนั้นมีรูปแบบในการพัฒนาโดยเริ่มจากรูปแบบการผลิตแบบศักดินา ไปจนถึงรูปแบบการผลิตแบบทุนนิยม โดยทั่วไปแล้ว มาร์กซ์เชื่อว่า ปัจจัยการผลิตนั้นเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วกว่าความสัมพันธ์ของการผลิต ยกตัวอย่างเช่น เราได้พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต แต่ต้องใช้เวลาหลังจากนั้น ก่อนที่เราจะได้พัฒนากฎหมายที่ควบคุมเทคโนโลยีนั้น สำหรับมาร์กซ์แล้วการไม่เข้ากันของฐานทางเศรษฐกิจกับ โครงสร้างส่วนบน (superstructure) ทางสังคม คือสิ่งที่ทำให้เกิดความระส่ำระสายและความขัดแย้งในสังคม ในการพิจารณาความสัมพันธ์เชิงสังคมของการผลิตนั้น มาร์กซ์ไม่ได้มองแค่

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกแต่ละคน แต่ยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน หรือ กลุ่มชนชั้น มาร์กซมีได้นิยาม "ชนชั้น" ขึ้นมาโดยอาศัยใช้เพียงแค่การบรรยายแบบอัตวิสัย (subjective) เท่านั้น หากแต่ว่าเขาพยายามจะนิยามชนชั้นด้วยเงื่อนไขที่เป็นแบบวัตถุวิสัย (objective) ด้วย เช่นการเข้าถึงทรัพยากรในการผลิต

มาร์กซให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับกำลังแรงงาน ซึ่งเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่สุดของมนุษย์เอง ในการอธิบายความสัมพันธ์นี้โดยละเอียด มาร์กซทำโดยผ่านทางปัญหาความแปลกแยก ซึ่งเกิดขึ้นกับผู้ใช้แรงงาน กล่าวคือ เมื่อกำลังแรงงานได้ถูกใช้ไปในการผลิต แต่เมื่อกิจกรรมนั้นสิ้นสุดลงกรรมสิทธิ์ของผลลัพธ์ที่ได้กลับตกไปเป็นของนายทุน นั่นคือมองได้ว่าเป็นการละทิ้งกรรมสิทธิ์ในกำลังแรงงานของตนเอง สภาวะเช่นนี้ก่อให้เกิดความแปลกแยกจากธรรมชาติของตนเอง และก่อให้เกิดความรู้สึกสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ สภาวะเช่นนี้ก่อให้เกิดสภาพการคลั่งไคล้โภคภัณฑ์ (commodity fetishism) ซึ่งผู้คนจะคิดว่าสิ่งสำคัญที่พวกเขาสร้างขึ้นก็คือสินค้า ความสำคัญทุกอย่างจะถูกถ่ายโอนไปที่วัตถุรอบกายแทนที่จะเป็นผู้คนด้วยกันเอง หลังจากนั้นผู้คนจะมองเห็นและเข้าใจตนเองผ่านทางความสัมพันธ์กับทรัพย์สินหรือสินค้าที่ตนเองครอบครองไว้เท่านั้น

2.1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน

พรณี บัวเล็ก (2545) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “กำเนิดและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานรับจ้างในประเทศไทย ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1). ศึกษาช่วงเวลาและเงื่อนไขในการกำเนิดแรงงานรับจ้างในสังคมไทย 2). ศึกษาระบบความสัมพันธ์ของแรงงานในกระบวนการผลิต 3). ศึกษาสภาพและวิถีชีวิตของแรงงานภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตดังกล่าว โดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวจีนโพ้นทะเลซึ่งรวมทั้งที่อยู่ในประเทศไทยได้ใช้ระบบกงสีในชุมชนของตนและใช้ในการผลิตด้วย นอกจากนี้พวกเขายังใช้ระบบกงสีในการค้าและปกป้องตนเองจากคนภายนอก ระบบกงสีเป็นความสัมพันธ์แนวราบที่เน้นความสัมพันธ์แบบพี่น้อง หุ้นส่วนและความเสมอภาคในหมู่สมาชิก ต่อมาระบบนี้ได้ถูกสวมทับโดยระบบของสมาคมลับที่เน้นความสัมพันธ์ในแนวตั้ง สมาคมลับหรือเทียน ดี ฮุย จะปกครองอย่างเข้มงวดตามลำดับชั้น ดังนั้นความเท่าเทียมกันในองค์กรจะสูญหายไป พิธีกรรมและฝันได้ถูกใช้ในการผูกมัดคนในองค์กรให้ความเหนียวแน่นขึ้น กุ๊ลิและนายจ้างจะไม่ถูกแยกออกจากกัน

ในสมาคมลับกงสีนี้ กุสึจะได้รับการดูแลอย่างดีตราบเท่าที่เขางงรักภักดีและให้ประโยชน์แก่นายจ้าง แต่ถ้าพวกเขาขาดสิ่งนี้ก็ได้รับการลงโทษอย่างรุนแรง ในงานวิจัยนี้ได้ให้ภาพวิถีชีวิตของกุสึในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงตอนต้นสมัยของรัชกาลที่ 6 ในกิจกรรมสำคัญคือ ในอุตสาหกรรมเดินเรือและต่อเรือ โรงงานน้ำตาล โจรสลัด เหมืองแร่ ดิบุก และกิจกรรมสาธารณะต่างๆ ในเมืองหลวงกรุงเทพฯ ระบบกงสีค่อย ๆ เสื่อมลงในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในสังคมไทย ซึ่งมาจากทั้งตะวันตกและมาจากรัฐบาลไทย ในระยษนั้นกรุงเทพฯ ได้กลายเป็นศูนย์กลางของการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้นสมาคมลับกงสีไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของเมืองหลวงกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสังคมเปิด ผู้ลงทุนบางคนก็เข้าไปเป็นเจ้าของอาคารและซึ่มซัษธรรมศัักดินาและวัฒนธรรมตะวันตก ละทิ้งวัฒนธรรมแบบกงสี นอกจากนั้นพวกนายจ้างหรือผู้ร่ำรวยที่เกิดขึ้นในเมืองก็ได้แยกตัวออกจากการใช้ชีวิตในกงสี พวกเขาได้จัดตั้งองค์กรใหม่ซึ่งเป็นองค์กรการค้าหรือสมาคมการค้าของเขาเอง กลุ่มคนเหล่านี้ถูกเรียกว่า “เจ้าแก่” ในทางตรงกันข้ามพวกกุสึเองก็หันไปจัดตั้งองค์กรของตนเองใหม่ ซึ่งต่อมาก็ได้กลายเป็นองค์กรแรงงานสมัยใหม่ ในระยะแรกองค์กรของแรงงานยังอยู่ภายใต้การควบคุมบรรดาเจ้าแก่ทั้งหลาย ซึ่งจะใช้อัองค์กรแรงงานไปในการสร้างผลประโยชน์ให้ตัวเอง องค์กรประเภทนี้เรียกว่า “อั้งยี่” หรือกลุ่มอันธพาล ซึ่งต่อมาก็ได้ถูกปราบปรามโดยรัฐบาลไทยในช่วงระหว่างรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6

เปรมา สัตยวุฒิพงศ์ (2546) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “แรงงานรับจ้างชาวจีนในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ.2425-2492” ผลการวิจัยพบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2425-2492 เนื่องจากปี พ.ศ. 2425 ได้มีการเปิดเส้นทางรถไฟระหว่างกรุงเทพฯ กับเมืองท่าทางตอนใต้ของประเทศไทยโดยตรงเป็นครั้งแรก ส่งผลให้แรงงานรับจ้างชาวจีนอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมที่ใหญ่ที่สุดในเขตกรุงเทพฯ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2492 เมื่อรัฐบาลออกกฎหมายกำหนดจำนวนชาวจีนเข้าประเทศไม่เกิน 200 คนต่อปี แรงงานรับจ้างชาวจีนจึงลดจำนวนการอพยพเข้าอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ คนจีนเหล่านี้ต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก เพราะอาชีพแรงงานรับจ้าง และวิถีชีวิตในสังคมเมืองแตกต่างจากสังคมชนบทในประเทศจีนอันเป็นถิ่นฐานเดิม ดังนั้นเมื่อแรกเข้ามาอยู่ในสังคมใหม่ แรงงานรับจ้างชาวจีนจึงต้องพึ่งพาอาศัย "จีนเก่า" ที่อยู่ในกรุงเทพฯ มาก่อน อาทิเช่น ความสัมพันธ์ในสมาคมลับอั้งยี่ สมาคมชาวจีน และระบบกงสี จำนวนแรงงานจีนที่เพิ่มขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง ได้สร้างปัญหาต่างๆ ทั้งต่อชุมชนชาวจีนและต่อรัฐไทย โดยความสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวจีนเปลี่ยนแปลงไปในเชิงผลประโยชน์มากขึ้น ในขณะเดียวกันลัทธิชาตินิยมและแนวคิดทางการเมืองต่างๆ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างรัฐบาลไทยกับแรงงานรับจ้างชาวจีนเช่นกัน จนกระทั่งรัฐได้มีมาตรการในการจัดการควบคุมแรงงานรับจ้างชาวจีนอย่างเข้มงวด ความสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวจีน และความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานรับจ้างชาวจีนกับรัฐบาลไทย เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของแรงงานรับจ้างชาวจีนในรูปแบบต่างๆ ทั้งการเลื่อนสถานะของแรงงานไปสู่รายวัน การคงสถานะความเป็นแรงงานรับจ้าง และการลดสถานะของแรงงานรับจ้างไปสู่อาชีพที่ยากลำบากกว่า ประกอบกับมาตรการจำกัดจำนวนแรงงานชาวจีนเข้าประเทศของรัฐบาล และการเข้ามาของแรงงานไทย ทำให้แรงงานรับจ้างชาวจีนในสังคมกรุงเทพฯ ลดบทบาทลงและถูกทดแทนด้วยแรงงานไทยในที่สุด

เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล (2558) เขียนหนังสือเรื่อง “จีน-สยาม สายสัมพันธ์แห่งไมตรีจากสุโขทัยถึงรัตนโกสินทร์” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในไมตรีและความเป็นมาชาวจีนที่เดินทางเข้ามาพำนักในประเทศไทย ทั้งมาค้าขาย รับราชการ ตั้งรกรากสร้างฐานะ รวมถึงกรรมกรที่เดินทางหนีความแร้นแค้นจากเมืองจีนมาทำงานเป็นจำนวนมากจนมีการตั้งกลุ่มสมาคมเป็นอั้งยี่ที่คอยดูแลคุ้มครองผลประโยชน์พวกคนจีนด้วยกัน นอกจากนั้นยังกล่าวถึงการก่อเหตุวิวาทและสร้างความเดือดร้อนของสมาคมอั้งยี่ต่อชาวบ้านจนทำให้ทางการสยามต้องสร้างกฎหมายขึ้นมาควบคุม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2559) เขียนบทความ “การอพยพของแรงงานจีน” กล่าวว่าชาวจีนที่อพยพมาสยามนั้นส่วนใหญ่มาจากมณฑลฟูเจี้ยน กวางตุ้ง และไหหลำ แรงงานจีนรับจ้างกำเนิดขึ้นในระหว่างสังคมเปลี่ยนจากระบบศักดินาไปสู่ระบบทุนนิยมในรัตนโกสินทร์ตอนต้น แรงงานจีนขยันขันแข็ง ไม่เลือกงาน หนักเอาเบาสู้ และผลงานมีประสิทธิภาพ แรงงานจีนจึงเป็นที่นิยมในการว่าจ้างให้มาทำงานประเภทต่างๆ เช่น ขุดคลอง เป็นกะลาสีในเรือสินค้าของรัฐ ทำงานในอุ้งต่อเรือ เป็นกรรมกรก่อสร้าง กรรมกรเหมืองแร่ และกล่าวถึงเรื่องการตั้งสมาคมอั้งยี่ เพื่อดูแลผลประโยชน์กลุ่มตนเอง

2.2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุนทางสังคม

2.2.1 แนวคิดเรื่องทุนทางสังคมของปีแอร์ บูดีเยอร์

ทุนทางสังคม (social capital) จะเป็นทุนที่มีความสัมพันธ์สมาชิกของกลุ่ม และเครือข่ายสังคม เช่น ในทางญาติครอบครัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีชื่อเสียงหรือเส้นสายที่จะสามารถฝากบุคคลใด บุคคลหนึ่งเข้าทำงานในองค์กรต่างๆได้ มีการยอมรับจากองค์กรนั้นๆ สำหรับบูดีเยอร์ ทุนทางสังคม ถูกสร้างโดยอำนาจทางสังคมนำไปถึงความไม่เท่าเทียมกันรวมถึงความใกล้ชิดในสังคม "การคงอยู่ของเครือข่ายความสัมพันธ์" นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของ

Dewey ในหนังสือชื่อ The School and Society ได้กล่าวถึง ทุนทางสังคม (social capital) ในฐานะที่สังคมมีบทบาทต่อประสบการณ์ของเด็ก ช่วยให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้¹

Jacobs เป็นคนแรกที่ได้ให้ความหมาย “ทุนทางสังคม” ไว้โดยนัยว่า หมายถึง มูลค่าของการทำงานเป็น เครือข่าย (networks) โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายเพื่อนบ้าน คุณค่าของทุนทางสังคมไม่สามารถจะมี ทุนอย่างอื่นมาทดแทนได้ หากทุนทางสังคมหายไป ไม่ว่าจะจากสาเหตุใด มูลค่าหรือผลประโยชน์ที่เคยได้รับก็จะหายไปด้วย²

Bourdieu ให้ความหมายว่า ทุนทางสังคม หมายถึง ทรัพยากรซึ่งมีศักยภาพทั้งหมดที่มีอยู่ซึ่งเชื่อมต่อเข้ากับความเป็นเจ้าของเครือข่ายที่เหนียวแน่นคงทนซึ่งมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงระบบสถาบันที่มีความร่วมมือกันหรือคุ้นเคยกันหรือไม่มากก็น้อย และ Bourdieu ยังได้อธิบายว่า ทุนทางสังคมเกิดขึ้นจากความผูกพันทางสังคมและอาจมีลักษณะเป็นรูปแบบที่เป็นสถาบัน³

¹ Dewey, John, The School and Society, (ILLINOIS :THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS. 1899).

² Jacobs, Jane, The Death and Life of Great American Cities, (Random House. 1961), p. 138.

³ Bourdieu, P., and L. P. D. Wacquant. An Invitation to Reflexive sociology, (Chicago: University of Chicago Press. 1992).

Baker ให้ความหมายว่า ทูทางสังคม เป็นทรัพยากรที่เกิดจากโครงสร้างสังคมที่มีรูปแบบเฉพาะ และมีการนำมาใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์ให้แก่สมาชิกของสังคม โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม⁴

Coleman อธิบายว่า ความหมายของทูทางสังคมกำหนดจากหน้าที่ของมัน ซึ่งไม่ใช่มีเพียงประการเดียว แต่มีลักษณะร่วมกันสองประการ คือ โครงสร้างทางสังคม และสิ่งที่จะช่วยให้สมาชิกของสังคมแต่ละคนได้รับความสะดวกสบายภายในโครงสร้างของสังคมนั้น⁵

Boxman อธิบายว่า ทูทางสังคมกำหนดจากจำนวนของประชาชนที่คาดหวังว่าจะจัดการสนับสนุนและทรัพยากรซึ่งคนเหล่านั้นมีและพร้อมที่จะนำออกมาใช้⁶

Bourdieu และ Wacquant ให้ความหมายว่า ทูทางสังคม หมายถึง ทรัพยากรทั้งหมด ทั้งที่เป็นของจริงและเสมือนจริง ซึ่งเกิดกับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากการรวมตัวกันเป็นเจ้าของเครือข่ายที่ถาวรซึ่งอาจมีความสัมพันธ์เชิงสถาบันระหว่างสมาชิกของสังคมอยู่ด้วยไม่มากนัก⁷

ในการศึกษาแนวคิดทูทางสังคม จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันไปในแต่ละทัศนะของนักทฤษฎี อันเป็นผลมาจากการให้นิยามที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในนิยามต่างๆ จะมีองค์ประกอบที่เหมือนกันอยู่ 3 ส่วน คือ ความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ (สังคมวิทยาและวัฒนธรรม) เครือข่ายสังคม (โครงสร้างทางสังคม) และผลประโยชน์

ธนพฤษช์ ชามะรัตน์ (2555) แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept) มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎี การแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีนักคิดคนสำคัญ คือ Richard Emerson ซึ่งต่อยอดความคิดมาจาก George C. Homans โดยมีฐานคติ (Assumption) คือ ในเครือข่ายสังคม จะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (Actor) ที่มีความสัมพันธ์ (Relation) ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ของแต่ละคน หรือคู่ความสัมพันธ์มี

⁴ Baker, W. "Market Networks and Corporate Behaviour", (American Journal of Sociology 1990), pp. 589 – 625.

⁵ Coleman, James S. "Social Capital in the Creation of Human Capital", (The American Journal of Sociology 1988), 94: S95

⁶ Boxman, E. A. W, P. M De Grant, and H. D Flap, "The Impact of Social and Human Capital on the Income Attainment of Dutch Managers", Social Networks. 1991, 13: 51 – 73

⁷ Bourdieu, P., and L. P. D. Wacquant. An Invitation to Reflexive sociology, (Chicago: University of Chicago Press. 1992).

อยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมิได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการ แลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคม หรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับ การถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจ ในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ ในปัจจุบัน สถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดนี้ได้ถูกใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis) การสร้างตัวตนของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ (Integrated Exchange Forming) รวมไปถึงการศึกษาอำนาจและการพึ่งพา (Power and Dependence) ภายในเครือข่าย

2.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุนทางสังคม

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (2524) เขียนรายงานวิจัยเรื่อง “สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ.2367-2453” ผลการวิจัยพบว่า ชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยก่อตั้งสมาคมลับอั้งยี่ขึ้น เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือกันและกันทั้งในด้านการปกป้องภัย การประกอบอาชีพ และการสงเคราะห์กันในยามตกทุกข์ได้ยาก ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินชีวิตในต่างแดนเป็นไปด้วยดี สมาคมลับที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของชาวจีนที่พูดภาษาถิ่นเดียวกันและมีกระจายอยู่ทั่วไปในทุกๆ เมืองที่มีชาวจีนไปตั้งหลักแหล่งอยู่กันมาก สมาคมมีบทบาททั้งในด้านดีและในด้านลบ กิจกรรมในด้านดีเป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการสงเคราะห์กันในยามตกทุกข์ได้ยาก ส่วนกิจกรรมในด้านลบนั้นมีอยู่ 3 ประการ คือ การทะเลาะวิวาทต่อสู้กันเองระหว่างอั้งยี่กลุ่มต่างๆ การลักลอบประกอบอาชีพทุจริตผิดกฎหมาย และการก่อจลาจลต่อต้านการกดขี่ข่มเหงทั้งจากนายจ้างและขุนนางท้องถิ่น บทบาทในด้านลบของสมาคมได้ก่อผลกระทบหลายประการต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยในช่วงระยะนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการทุกวิถีทางที่จะปราบปรามสมาคมลับอั้งยี่ให้หมดสิ้นไป และสามารถล้มล้างสมาคมลับนี้ลงได้ในตอนต้นรัชกาลที่ 6

ไมตรี อินทรีย์ยะ (2560) เขียนรายงานวิจัยเรื่อง “ทุนทางสังคม” ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางสังคม คือชีวิตประจำวันของคน เช่น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การสร้างมิตรภาพ และการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคม การสร้างทุนทางสังคมในชุมชนจะต้องมีการสะสมทุนก่อน คนในชุมชนต้องมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีการติดต่อสัมพันธ์ฉันญาติมิตรกับเพื่อน

บ้าน การสะสม ความสัมพันธ์ทางสังคมให้คนบรรลุถึงความต้องการทางสังคม และชุมชนจะได้รับประโยชน์จากความร่วมมือของสมาชิกทุกคน สมาชิกก็ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งมิตรภาพ ความช่วยเหลือเกื้อกูล และความเห็นอกเห็นใจกันในสังคม จากแนวคิดเรื่องทุนทางสังคมและสืบเนื่องจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมที่ล่มสลาย ทางออกเพื่อให้สังคมไทยมีการพัฒนาโดยใช้ทุนทางสังคม คือ ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูล ความเป็นชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ศาสนา ศักยภาพในชุมชน ซึ่งเป็นมรดกของสังคมไทยมาโดยตลอด เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวสังคมไทยผูกพันกันมาช้านาน แต่ความหมายนั้นก็ยังมีหลายมิติทั้งในมิติที่เป็นเรื่องของระบบคิดและในมิติของค่านิยม วัฒนธรรมของประชาชน ความไว้วางใจกัน ความสำนึกร่วมกันของความเป็นชุมชนเดียวกัน มีจารีตและมิตินิยมต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน ทุนทางสังคมมิใช่เรื่องใหม่หากแต่เป็นคุณค่าเดิมที่สังคมไทยมีอยู่เดิมเป็นคุณค่าที่เป็นของตนเองมาแต่บรรพกาล เช่น ทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สติปัญญา และทักษะ มีคุณธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม และรูปแบบได้แก่ จิตวิญญาณ ระบบคุณค่า สำนึกท้องถิ่นความภาคภูมิใจที่มีต่อถิ่นฐานบ้านเกิด ภูมิปัญญา ความรู้ ภูมิปัญญาและวิถีชุมชนที่แสดงออกทางปัจจัยสี่ทุนที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และจัดการกองทุนสาธารณะของชุมชนส่วนกระบวนการทุนทางสังคมนั้นประกอบด้วย ส่วนที่เป็นระบบคิดจะเป็นส่วนที่เป็นนามธรรมสูง ส่วนที่เป็นวิธีปฏิบัติจะเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับส่วนที่เป็นระบบคิด ส่วนที่เป็นผลลัพธ์จะเป็นส่วนที่เกิดจากผลของการที่สมาชิกมีระบบคิดและวิธีปฏิบัติอย่างไร ซึ่งประโยชน์ของทุนทางสังคมนั้นทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดการมีพันธะสัญญา ร่วม การลงทุนเรื่องทุนทางสังคมเป็นบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่ลงทุนในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่นด้วยและจะช่วยให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันคือการมีระดับทุนทางสังคมที่สูงนั่นเอง

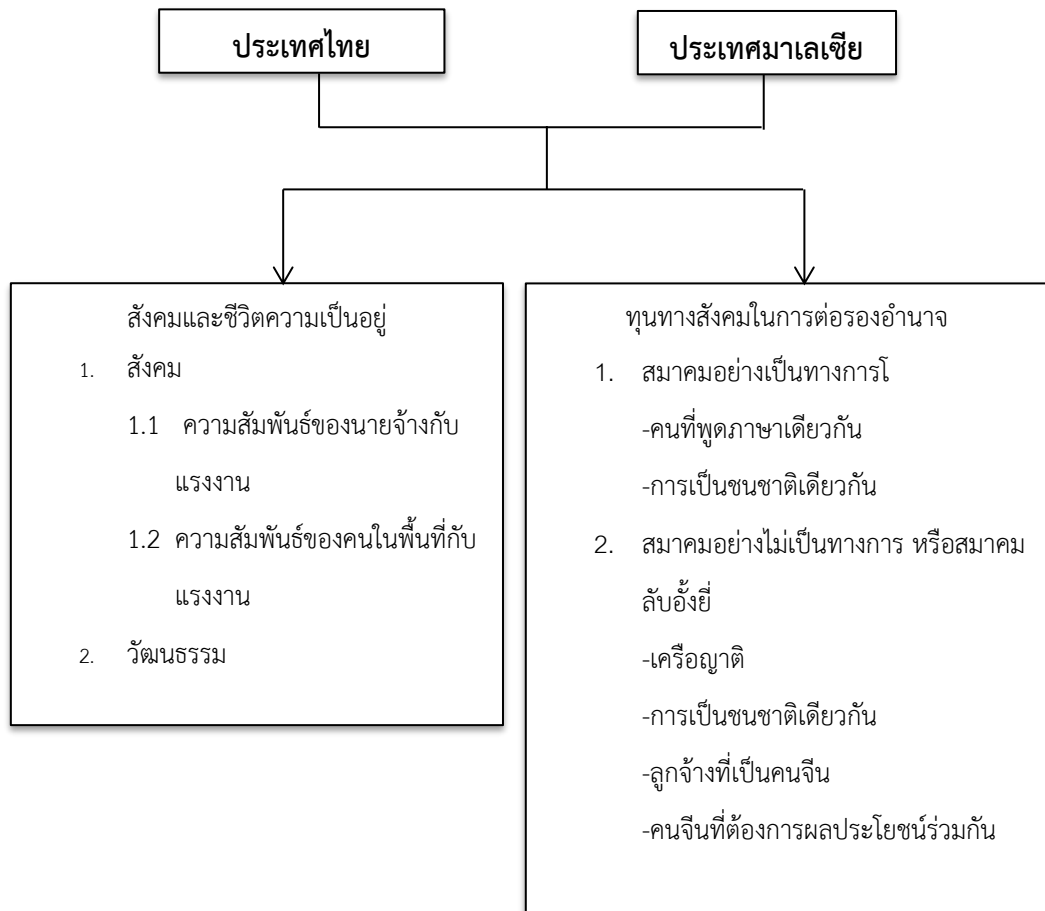
จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบความเป็นมาของการกำเนิดแรงงานเงินในแต่ละพื้นที่ การอพยพแรงงานเงินนั้นเกิดขึ้นจากความแร้นแค้นยากจน การเปลี่ยนแปลงประเทศที่ส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานมากขึ้น และการถูกควบคุมให้ไปเป็นแรงงานต่างถิ่นภายใต้อาณานิคมของประเทศอังกฤษ การเข้ามาเป็นแรงงานกรรมกรรับจ้าง โดยส่วนใหญ่เป็นกรรมกรเหมืองแร่ ก่อสร้าง ดังแนวคิดของพิพิธภัณฑสถานแรงงานไทย (2559) ยุทธิยง ลิมเลิศวาที (2535) อัมพพาน ตูลยศักดิ์ (2557) ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชีวิตความ

เป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน การอพยพเข้ามาประเทศไทยของแรงงานจีนนั้นเกิดจากความยากจน และการมีสัมพันธไมตรีต่อกันมาก่อน คนจีนมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม มีการตั้งสมาคมลับอั้งยี่ เพื่อปกป้องสิทธิและดูแลผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองดังแนวคิดของพรรณี บัวเล็ก (2545) และ เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล (2558) โดยใช้ทุนทางสังคมตามแนวคิดของ ไมตรี อินทรีย์ยะ (2560) ในการสร้างเครือข่ายทางสังคม

ทั้งนี้ยังไม่มีผู้ใดศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานจีน ช่วงศตวรรษที่ 19 ในแง่ของสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานจีน และทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจต่อรองของชนชั้นแรงงานจีน ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานจีน ช่วงศตวรรษที่ 19 ในประเทศไทยและมาเลเซียเป็นกรณีศึกษา รวมถึงศึกษาการสร้างอำนาจในการต่อรองของชนชั้นแรงงานจีนในแต่ละพื้นที่ เพื่อขยายองค์ความรู้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2.3 กรอบแนวความคิด

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางการศึกษาตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. ศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานจีนในประเทศไทยและมาเลเซีย 2. ศึกษาทุนทางสังคมในการต่อรองอำนาจของชนชั้นแรงงานจีนในแต่ละพื้นที่ โดยผู้วิจัยขอเสนอแผนภาพการวิเคราะห์ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

2.4 นิยามศัพท์

ชนชั้น หมายถึง กลุ่มคนที่มีสถานภาพเดียวกัน ผู้วิจัยใช้คำว่า ชนชั้นแรงงานจีน นั้นคือกลุ่มคนที่มีสถานะเป็นแรงงานเหมือนกัน

สังคม หมายถึง ความสัมพันธ์นายจ้างกับแรงงาน และความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่กับแรงงาน

ทุนทางสังคม หมายถึง ทุนที่มีความสัมพันธ์สมาชิกของกลุ่ม และเครือข่ายสังคม เช่น ในทางญาติครอบครัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีชื่อเสียงหรือเส้นสายที่จะสามารถฝาก

บุคคลใด บุคคลหนึ่งเข้าทำงานในองค์กรต่างๆได้ มีการยอมรับจากองค์กรนั้นๆ ในวิจัยมีการกล่าวถึงสมาคมลับอั้งยี่ ที่ก่อตั้งโดยการใช้ทุนทางสังคม

2.5 แผนเนื้อหาการเขียนวิจัย

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 การทบทวนแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

บทที่ 3 สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศไทย

3.1 บริบททางสังคมและการเข้ามาเป็นแรงงานในไทยของชาวจีน

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับแรงงานจีน

3.3 ความเป็นอยู่ของแรงงานจีน

3.4 การใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจของชนชั้นแรงงานจีน

3.5 สรุปท้ายบท

บทที่ 4 สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศมาเลเซีย

4.1 บริบททางสังคมและการเข้ามาเป็นแรงงานในมาเลเซียของชาวจีน

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนมาเลเซียกับแรงงานจีน

4.3 ความเป็นอยู่ของแรงงานจีน

4.4 การใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจของชนชั้นแรงงานจีน

4.5 สรุปท้ายบท

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการเปรียบเทียบสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ระหว่างแรงงานจีนในไทยและมาเลเซีย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

บทที่ 3

สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน คริสต์ศตวรรษที่ 19 ในประเทศไทย

บทที่ 3 ผู้วิจัยศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็นสองพื้นที่ที่มีจำนวนแรงงานจีนเข้าไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก คือ สยาม และภาคใต้ โดยมีเนื้อหาการศึกษาดังนี้

3.1 บริบททางสังคมและการเข้ามาเป็นแรงงานในไทยของชาวจีน

3.1.1 บริบททางสังคมไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 19

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของสังคมไทยในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เพื่อให้เห็นว่าในช่วงเวลานี้ที่คนจีนอพยพเข้ามาในไทยสภาพบ้านเมืองไทยเป็นอย่างไร โดยศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการปกครอง

ในสมัยนี้ยังมีการปกครองแบบแบ่งแยกชนชั้นเป็น 4 ชั้น ได้แก่ (1.) เจ้านาย คือ พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ (2.) ขุนนางและข้าราชการ (3.) ไพร่ เป็นชนชั้นส่วนใหญ่ของประเทศ และ (4.) ทาส เป็นชนชั้นต่ำสุดของสังคมไทย ในช่วงนี้พระมหากษัตริย์มีการทำสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษ ทำให้สังคมเริ่มเปลี่ยนจากระบบศักดินาไปเป็นระบบทุนนิยม มีการปรับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น มีการขุดคลองตัดถนนเพิ่มขึ้นหลายสาย จัดระเบียบชุมชน สร้างป้อมและกำแพงเมือง เป็นต้น

ด้านสังคม

มีความสัมพันธ์กับชาวต่างชาติมากขึ้นทั้งชาวจีน โปรตุเกส เข้ามาค้าขายกับประเทศไทย มีการเรียนภาษาต่างชาติในระดับชนชั้นขุนนาง ส่วนไพร่ทาสไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือหรือออกไปทำงานข้างนอกได้ สังคมไทยเริ่มมีชาวจีนเข้ามาก่อตั้งถิ่นฐานโดยจับจองที่ดินเป็นของตนเอง ในยุคนี้อาจไม่มีแนวคิดเรื่องชาตินิยมทำให้คนไทยไม่มีปัญหาการเหยียดเชื้อชาติใด ๆ ทั้งสิ้น

ด้านเศรษฐกิจ

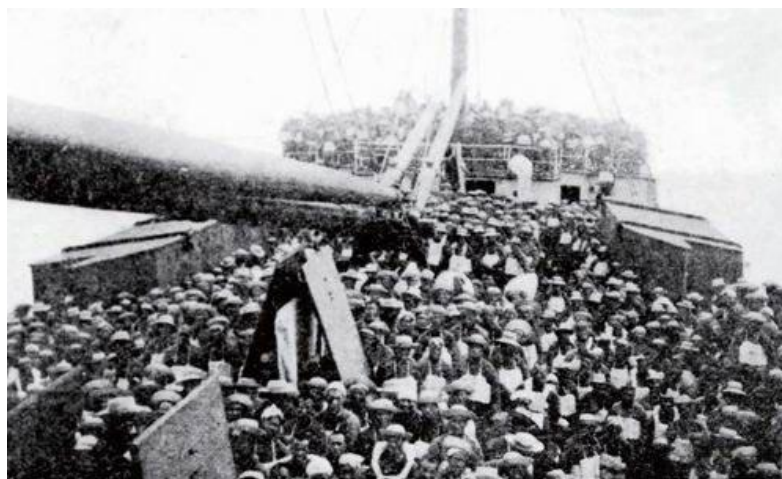
หลังจากมีการเซ็นสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษ เศรษฐกิจมีการขยายตัวขึ้นมาก เริ่มมีการค้าขายกับชาวต่างชาติ ไทยมีผลผลิตสำคัญคือ ข้าว ฝ้าย อ้อย ยาสูบ รัฐบาลมีรายได้หลายทาง เช่น 징กอบ อากรฤชา ส่วย และรายได้จากการค้าต่างประเทศ การค้าสำเภา และการค้าแบบผูกขาด

เมื่อเศรษฐกิจมีการขยายตัว บ้านเมืองมีการจัดโครงสร้าง และเกิดสิ่งก่อสร้างเพิ่มมากขึ้น แต่ด้วยสังคมในช่วงนั้นยังไม่เลิกไพร่ ทาส จึงทำให้ไพร่ ทาส ไม่สามารถออกไปรับจ้างทำงานอื่นได้ ประกอบกับช่วงนั้นชาวจีนอพยพเข้ามาในไทยจำนวนมากจึงมีการจ้างแรงงานจีนเกิดขึ้น

3.1.2. การเข้ามาเป็นแรงงานของชาวจีน

สยาม

ชาวจีนที่อพยพมายังสยามนั้นส่วนใหญ่มาจากมณฑลฟูเจี้ยน กวางตุ้งและไหหลำ ซึ่งเป็นเมืองชายทะเลทางตอนใต้ของจีน ส่วนใหญ่ขึ้นเรือสำเภาจากเมืองซัวเถา ผ่านแม่น้ำโขง แม่น้ำเจ้าพระยามา ลงที่ประเทศไทย ตามท่าเรือที่ติดทะเลอ่าวไทย การเดินทางนั้นต้องเผชิญกับความยากลำบากเป็นอย่างมาก เพราะการเดินทางแต่ละครั้งใช้เวลายาวนานมาก เพราะต้องอาศัยลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน และในระหว่างการเดินทางก็จะแวะพักประเทศต่าง ๆ เช่น สิงคโปร์ เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น เรือสำเภาที่ขนกรรมกรจีนมานั้น ได้ทิ้งเรือจะบรรทุกสินค้าเต็มลำเรือ ส่วนบนดาดฟ้าของเรือสำเภาแต่ละลำ จะบรรทุกกรรมกรจีนแน่นเปียดเสียดกันมากที่สุดเป็นจำนวนถึง 1200 คน พวกเขาต้องทนตากแดด ตากลม ตากฝนอยู่บนดาดฟ้าเรือสำเภาที่ไม่มีหลังคา อาหารและน้ำก็มีย่างจำกัด แรงงานอพยพชาวจีนจำนวนไม่น้อยที่ต้องเจ็บป่วยล้มตายในระหว่างการเดินทาง เมื่อมีคนตายบนเรือก็ถูกโยนทิ้งลงทะเลทันที แรงงานส่วนใหญ่มีสภาพที่น่าเวทนา ไม่มีเสื้อผ้าใส่หรือขาดเงินสำหรับการยังชีพ บางคนไม่มีเงินพอสำหรับค่าโดยสารเรือ ต้องขายตนเองเป็นทาสให้กับนายทาสที่ยอมจ่ายค่าโดยสารให้ บางคนตกเป็นทาสภายใต้การกดขี่ของผู้มีอิทธิพลเป็นปี ๆ

ภาพที่ 2 ชาวจีนอพยพโดยเรือสำเภา

(ที่มา : <https://board.postjung.com/949538>)

ภาคใต้

ชาวจีนที่อพยพมายังภาคใต้โดยส่วนใหญ่เป็นชาวฮกเกี้ยนหรือชาวจีนที่มาจากมณฑลฟูเจี้ยนและชาวจีนฮากกาโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ ช่วงแรกที่อพยพเข้ามาก็กระจัดกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น สงขลา ภูเก็ต ระนอง ตรัง เป็นต้น ช่วงเวลานั้นกิจการเหมืองแร่บนเกาะกลาง จังหวัดภูเก็ตต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีชาวจีนกลุ่มใหญ่อพยพไปเพื่อเป็นแรงงานในเหมืองแร่ โดยส่วนใหญ่แรงงานชาวจีนที่อพยพไปตอนใต้ของไทยนั้นเป็นชายหนุ่มและเดินทางมากับเพื่อนฝูงหรือคนในมณฑลเดียวกัน

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับแรงงานจีน

การผสมกลมกลืนระหว่างไทยจีนมีมาก และนานมากจนเรามักจะกล่าวกันเสมอว่า “ไทยจีนมิใช่อื่นไกลเป็นพี่น้องกัน” (ณรงค์ พ่วงพิศ ; 2525 : 40) คนจีนและวัฒนธรรมจีนในสังคมไทยมิได้เป็นเรื่องที่แสดงความแปลก แตกแยก หรือเหลื่อมล้ำทางชนชาติแต่อย่างใด แต่กลับเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสมานฉันท์ ความสันติสุข ความร่วมมือที่ชาวจีนและไทยมีด้วยกันมาโดยตลอด (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย; 2538 : 24)

แรงงานจีนถือเป็นแรงงานรับจ้างกลุ่มแรกในไทยด้วยเหตุที่พวกเขามีความขยันขันแข็ง ทำงานอย่างไม่เลือกประเภทหนักเอาเบาสู้งไม่กลัวความยากลำบาก และผลงานมีประสิทธิภาพ แรงงานจีนจึงเป็นที่นิยมได้รับการว่าจ้างให้มาทำงาน ถึงแม้จะได้ค่าจ้างมากกว่าแรงงานที่เป็นชาวไทย แต่เมื่อเทียบกับงานและปริมาณงานที่แรงงานจีนต้องทำนั้นถือว่าหนักกว่าคนไทย เนื่องจากในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศไทยยังคงมีระบบไพร่ทาส การใช้แรงงานจีนที่ต้องจ่ายเงิน ทำให้นายจ้างพยายามให้แรงงานจีนทำงานอย่างหนักเพื่อให้คุ้มค่างับค่าจ้าง ถึงอย่างไรก็ตามนายจ้างไทยบางส่วนอนุญาตให้แรงงานจีนสามารถใช้พื้นที่ของตนบางส่วนในการเพาะปลูกเพื่อนำไปค้าขาย หรือใช้ในการหุงหาอาหารได้

3.2.1 ความสัมพันธ์ของนายจ้างกับแรงงาน

แรงงานจีนมีความอดทนมุมานะ ขยันขันแข็ง เมื่อเข้ามาในไทยแล้วต่างก็ถูกว่าจ้างให้ทำงานไม่ว่าจะทั้งนายจ้างตามบ้านเรือนหรือนายจ้างที่เป็นนายทุน โดยความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับแรงงานต่างพื้นที่ก็จะมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพงานที่ไม่เหมือนกันนั่นเอง

สยาม

แรงงานจีนในสยามล้วนประกอบอาชีพกับนายจ้างรายย่อย เช่น คนชนชั้นสูงหรือคนที่มีฐานะมักจะถูกใช้แรงงานอย่างหนักเพื่อให้คุ้มกับค่าจ้าง นายจ้างจะใช้แรงงานเด็กและคนสูงอายุน้อยกว่าแรงงานวัยกลางคน นอกจากการจ้างแรงงานแล้ว นายจ้างมีการฝึกให้แรงงานหัตถอุตสาหกรรมไทย และนายจ้างเองก็มีการเรียนรู้คำจีนบ้างเป็นบางครั้ง

ภาคใต้

แรงงานจีนที่ไปทำงานในภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่ค่อยรับจ้างตามบ้านเหมือนในสยาม แต่จะทำงานเหมืองแร่กับรัฐบาลไทยและกลุ่มนายทุน แรงงานต้องทำงานตรงเวลา พักตามเวลา ไม่สามารถพักผ่อนตามอารมณ์ได้ หากทำงานกับกลุ่มนายทุนมักจะถูกกดขี่เพื่อให้ได้ผลงานมากที่สุด

3.2.2 ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่กับแรงงาน

ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือสมัยรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยยังไม่มีความเป็นชาตินิยมและยังไม่มีสัญชาติ ขบธรรมเนียมไทยและจีนมีความคล้ายคลึงกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยและคนจีนจึงไม่เกิดการเหยียดเชื้อชาติแต่อย่างใด

สยาม

สยาม ณ ช่วงเวลานั้นยังคงมีระบบไพร่ทาส แรงงานจีนที่ย้ายเข้ามาอาศัยก็มีการผูกมิตรกับคนชนชั้นไพร่ทาส และคนท้องถิ่นเช่นกัน มีการแต่งงานกับคนในท้องถิ่นแต่ไม่มากเท่าสมัยก่อนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากชาวไทยชั้นปกครองเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงทางอุดมการณ์ทางการเมืองทำให้ชาวจีนไม่ค่อยสานสัมพันธ์กับคนไทยมากเท่าสมัยก่อนแล้ว

ภาคใต้

แรงงานจีนในภาคใต้จะมีการจับกลุ่มกันอยู่จากคนที่มาจากมณฑลเดียวกัน ทำให้ไม่ค่อยเกิดความสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นมากเท่าไร แต่ก็มีมีการแต่งงานกับคนในท้องถิ่นบ้างเนื่องจากแรงงานจีนในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นผู้ขายวัยหนุ่ม จึงมีการแต่งงานกับชาวท้องถิ่นในภาคใต้ และเรียกลูกหลานของตนว่าเป็นคนไทยเชื้อสายจีน

3.3 ความเป็นอยู่ของแรงงานจีน

ด้วยสภาพความเป็นอยู่คนไทยที่เรียบง่าย ทั้งวิถีการใช้ชีวิตรวมไปถึงอาหารการกินที่คล้ายคนจีน ทำให้แรงงานจีนสามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีคนไทยได้ง่าย และเนื่องด้วยความยากลำบากที่อพยพมาแบบมือเปล่า ทำให้แรงงานจีนไม่มีตัวเลือกมากมาย จำต้องอยู่ต้องทนกับสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

3.3.1 ที่พักอาศัย อาชีพ

สยาม

การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนจีนในสมัยก่อน เริ่มแรกที่เข้ามาอาศัยในกรุงสยามแรงงานจีนส่วนใหญ่จะตั้งชุมชนกันอยู่แบบเครือญาติ หรืออยู่ในชุมชนที่เป็นเชื้อชาติเดียวกัน แต่ก็มีตั้งรกรากปะปนกับคนในพื้นที่บ้าง ในสมัยนั้นนอกจากจีนแล้วยังมีชาวอินเดียและชาวมุสลิมที่ย้ายเข้ามาตั้งรกรากเช่นเดียวกัน ก็มีคนจีนบางกลุ่มที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันกับชาวอินเดียและชาวมุสลิมโดยไม่มี

ปัญหาทางเชื้อชาติ บางคนก็อาศัยอยู่กับที่พักของนายจ้างไทย ชาวจีนที่อพยพมาในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้นเมื่อเข้ามาในไทยก็สามารถจับจองที่ดินได้ จึงมีชุมชนกลุ่มคนจีนตั้งแต่สมัยนั้นเป็นต้นมา ลักษณะอาคารบ้านเรือนของแรงงาน เป็นเพลิงไม้ คล้ายกระท่อม มีหลังคามุงฟาง ไม่เป็นระบบระเบียบ และไม่มีการคำนึงถึงทิศทางการสร้างบ้าน

ภาพที่ 3 สภาพบ้านเรือนคนจีนในสยามสมัยรัตนโกสินทร์

(ที่มา : <https://sites.google.com/site/thaihistory15/ak/smay-ratnkosinthr-paccuban>)

ชาวจีนที่อพยพไปอยู่ภาคใต้จำนวนมากคือชาวฮกเกี้ยน กวางตุ้งและแฉกกา โดยบริเวณที่มีกิจการเหมืองแร่จะมีการอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ภูเก็ต หาดใหญ่ ระนอง ชาวจีนฮกกาที่เข้ามาเป็นกรรมกรมักจะอยู่รวมกันในจุดใดจุดหนึ่งก่อน พวกเขาจะรวมกลุ่มสร้างบ้านเรือนจนกลายเป็นชุมชนชาวจีนฮกกา โดยสภาพบ้านเรือนที่อาศัยในตอนแรกจะเป็นหมู่บ้านที่สร้างด้วยไม้หลังคาสังกะสี หรือไม้ที่เชื่อมกันเพื่อกันแดดกันฝน

อาชีพ

สยาม

ชาวจีนที่ยากจนเมื่ออพยพเข้ามาในไทยก็จะทำงานเป็นกุลิแบกหาม ลากรถ ขนส่งสินค้า ก่อสร้าง สร้างถนน ขุดคลอง ทำทางรถไฟ งานก่อสร้าง บางคนรับจ้างเป็นพนักงานในโรงงานน้ำตาล โรงสี โรงเลื่อย แต่ได้ค่าตอบแทนน้อยเมื่อเทียบกับงานที่หนักมาก ขาดหลักประกันในการทำงาน รถลากหรือรถเจ๊ก อีกหนึ่งอาชีพที่มีแต่แรงงานจีนที่รับจ้างเข็นรถรับส่งของหรือ

โดยสารคน แรงงานรับจ้างรถลากในสมัยนั้นค่าจ้างได้เพียงเพียงวันละ 2 ถึง 3 สตางค์ พวกเขาถูก
คนเรียกว่า “เจ๊กลากรถ” เนื่องด้วยมีแต่ชาวจีนเท่านั้นที่ทำงานนี้ ส่วนแรงงานจีนในภาคใต้จะ
เป็นกรรมกรชุดเหมือนแร่เป็นส่วนใหญ่ ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เศรษฐกิจรุ่งเรืองขึ้น
ไทยมีการค้าขายกับชาติตะวันตกโดยมีชาวจีนทำงานเป็นแรงงานรับจ้างแบกหามกระสอบข้าว
เป็นกรรมกรในโรงเลื่อยไม้ โรงสี และโรงหีบอ้อย หลังปี ค.ศ. 1870 กรรมกรจีนเป็นที่ต้องการ
อย่างมากในภาคธุรกิจของสยาม กรรมกรจีนถูกว่าจ้างให้ทำงานก่อสร้าง และเป็นกสิทำเรือ

ภาพที่ 4 รถลากหรือรถเจ๊ก

(ที่มา : <https://mgronline.com/online/section/detail/9580000133101>)

ภาพที่ 5 กุ๊ลิแบกหาม

(ที่มา : https://www.matichon.co.th/local/news_546220)

ภาคใต้

ส่วนแรงงานจีนในภาคใต้จะเป็นกรรมกรชุดเหมือนแร่ รับจ้างขนของที่ท่าเรือ ทำงานรับจ้างบนเรือประมง ก่อสร้างถนน ทางรถไฟ และสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน วัด เป็นต้น

3.3.2 ประเพณี วัฒนธรรมการกินและการแต่งกาย

ชนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนเองไว้ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดรุ่นต่อรุ่นไม่ขาดสาย ชาวจีนมีวัฒนธรรม มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใดก็มีความผูกพันกัน อันเนื่องมาจากมีภาษาพูดเดียวกัน แซ่เดียวกัน จึงทำให้คนจีนอพยพติดตามกันมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมากมายในเมืองไทย มีประเพณีวัฒนธรรมถือปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน

สยาม

แรงงานจีนในสยามยังมีการรักษาประเพณีไหว้บรรพบุรุษ วันตรุษจีน กินเจ และมีการรับประเพณีไทยจากชาวสยามไปด้วย เช่น การทำบุญตักบาตร เข้าวัด

ภาคใต้

เนื่องจากภาคใต้มีความหลากหลายทางศาสนามากกว่าในสยาม ทำให้แรงงานจีนรับประเพณีของคนภาคใต้ เช่น การนับถือเทพเจ้าต่าง ๆ มีพิธีลอยเล งานบูชาเทพเจ้า เป็นต้น ถึงอย่างไรก็ตามแรงงานจีนในใต้นั้นก็ยังยึดถือประเพณีของตนไว้อย่างมั่นคง

วัฒนธรรมการกิน

เนื่องจากแรงงานจีนเป็นชนชั้นที่ลำบาก อาหารการกินนั้นจะเป็นอาหารประเภทปรุงสุกง่ายๆ ไม่ยุ่งยาก อาหารหลักที่แรงงานจีนต้องมีในทุกมื้อคือ ข้าวต้มเป่า บางมื้อก็กินข้าวต้มกับผักผัก เช่น ผักกาดดอง จับฉ่าย ผักผักบุง โดยจะเก็บผักตามพื้นที่หรือปลูกกินเอง ส่วนน้อยที่จะซื้อเนื้อสัตว์มาทำกิน ด้วยความจนที่ไม่มีเงินเพียงพอและความมัธยัสถ์ เมื่อทำงานหนักก็ต้องเก็บและประหยัด ไม่ใช่เงินฟุ่มเฟือยไปกับอาหาร วิธีการกินของแรงงานจีนคือใช้ตะเกียบ ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาแต่ช้านาน ถึงแม้จะมาอยู่ที่ไทยแล้วก็ยังคงใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหาร

แรงงานจีนส่วนใหญ่เมื่อทำงานเสร็จแล้วจะมากินข้าวพร้อมตาพร้อมตากันเป็นกลุ่ม หากคนใดมีครอบครัวก็จะกลับไปกินข้าวพร้อมกับครอบครัว แรงงานจีนจะใช้เวลาในการรับประทานอาหารอย่างรวดเร็ว เพื่อประหยัดเวลาไปทำภารกิจอย่างอื่น

สยาม

อาหารในสยามช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 มักประกอบไปด้วยผักลวก ข้าวสวย ปลา ไก่ ทานคู่กับน้ำพริกแทบทุกมื้อ เมื่อแรงงานจีนเข้าไปอาศัยในพื้นที่สยาม ก็รับประทานคล้ายคนไทยเพียงแต่จะชอบกินข้าวต้มแทนข้าวสวย โดยใช้ตะเกียบในการใช้รับประทาน แรงงานจีนจะชอบกินผักผักบุง ต้มจับฉ่าย เพราะวัตถุดิบเหล่านี้ บางครั้งสามารถตามเก็บได้จากธรรมชาติ

ภาคใต้

แรงงานจีนในภาคใต้ก็รับประทานอาหารไม่ต่างจากแรงงานจีนในสยาม โดยจะทานอาหารคู่กับข้าวต้ม และทานรสชาติจัดจ้านมากกว่าแรงงานจีนในสยาม เนื่องจากภาคใต้มีชาวมลายูอาศัยเป็นจำนวนมาก อาหารจะมีการเน้นรสชาติเครื่องเทศมากกว่าอาหารทั่วไป ทำให้แรงงานจีนในภาคใต้ทานอาหารรสชาติเข้มข้น นอกจากนี้ภาคใต้เป็นแหล่งอาหารทะเล แรงงานจีนที่ทำงานรับจ้างในท่าเรือหรือรับจ้างบนเรือประมงจึงได้รับประทานอาหารทะเลอยู่เป็นประจำ

วัฒนธรรมการแต่งกาย

ผู้วิจัยแบ่งการแต่งกายของแรงงานจีนเป็น 2 ลักษณะ คือการแต่งกายในเวลาทำงาน และการแต่งกายเวลาอยู่บ้าน เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง ดังนี้

(1.) แต่งกายในเวลาทำงาน

ลักษณะการแต่งกายของแรงงานจีนในสยามและภาคใต้นั้นมีลักษณะไม่แตกต่างกัน หากเป็นงานกลางแจ้งอย่างแรงงานก่อสร้างหรือคนงานเหมือง คนเหล่านี้จะแต่งตัวด้วยกางเกงขาก๊วยขาสั้น สีตากู้ (สีน้ำเงินแก่) เสื้อผ้าออกแขนสั้นสีเดียวกับกางเกง หรือเสื้อคอจีนแขนยาว ใส่หมวกก๊วยเลี้ยหรือกู่เลี้ย

สานด้วยหวายเส้นเล็กหรือจักตอกไม้ไผ่ สานขัดเป็นตาไขว้ไปมา ยอดหมวกแหลม มีปีกบานกว้าง โดยรอบหุ้มด้วยกระดาษหรือใบจาก ทาน้ำมันยางเคลือบไว้กันแดดและฝน การแต่งตัวของเจ๊กลากรดจะใส่หมวกกุยเลี้ย นุ่งกางเกงใส่เสื้อผ้าดิบ ส่วนใหญ่เป็นสีกรมท่าหรือสีเทา กางเกงจีนไม่มีจีบ ไม่มีกระเป๋าสานสั้นแค้เข้า เสื้อจีนปล่อยชายผ่าอก กระดุมถัก แขนยาว มีกระเป๋าสองข้างตรงชายเสื้อ บางคนยังคาดเข็มขัด กระเป๋าเส้หนาสวมเกือกเจ๊ก และที่ปากเจ๊กลากรด จะมีก้อนยาฉุนจุกอยู่เป็นประจำ กับน้องจะเห็นเส้นเอ็นเป็นปุ่มขอด ซึ่งเกิดเพราะการวิ่งเป็นแรมเดือนแรมปี

ภาพที่ 6 ภาพแรงงานจีนชุดเหมือนแร่ที่ภูเก็ต

(ที่มา : <http://www.sookjai.com/index.php?topic=179255.0>)

ภาพที่ 7 การแต่งกายในเวลาทำงานเป็นกรรมกรรับจ้าง

(ที่มา : <http://www.rangsit.org/sculpture/kuli/menu13.php>)

(2.) การแต่งกายอยู่บ้าน

เมื่อแรงงานจีนไม่ได้ทำงานการแต่งกายจะเป็นแบบเรียบง่าย จะใส่เสื้อคอจีนแขนสั้นหรือยาว และกางเกงขาสั้น บางครั้งไม่สวมเสื้อ แต่สวมกางเกงขาสั้น หรือบางครั้งใส่กางเกงที่มีลักษณะคล้ายโจงกระเบนเหมือนกลุ่มคนไทยในท้องถิ่น

3.4 การใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจของชนชั้นแรงงานจีน

ชาวจีนมีการรวมกลุ่มเป็นสมาคมถิ่นเดียวกันมาอย่างช้านานก่อนที่จะอพยพไปต่างแดน การก่อตั้งสมาคมถิ่นเดียวกันของชาวจีนเพื่อสนับสนุนด้านกุศล และส่งเสริมการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษาประเพณีและด้านอื่น ๆ เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาในไทยแล้ว ก็มีวยรวมกลุ่มกันเพื่อส่งเสริม เกื้อกูล ช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะทั้งชาวจีนที่มาเป็นนายทุน พ่อค้าแม่ขาย รวมไปถึงจนถึงชนชั้นแรงงาน ทั้งนี้การรวมกลุ่มกันของชาวจีน เกิดขึ้นทั้งสมาคมที่เป็นที่รู้จักโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศล และพึ่งพาอาศัยกันโดยไม่มีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง ไม่มีการกระทำผิดกฎหมาย และสมาคมลับที่แอบก่อตั้งโดยมีจุดประสงค์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์เกิดขึ้น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นสองประเภท ดังนี้

3.4.1 สมาคมที่เป็นทางการ

(1.) ชมรมจีเสียนก่วน

ช่วง ค.ศ. 1870 ชาวจีนฮากกาเป็นกลุ่มเริ่มต้นในการสร้างชมรม จีเสียนก่วน ขึ้นมาโดยมีจุดประสงค์คือทำให้ความสำคัญต่อสังคม การพึ่งพาอาศัยกันและกัน การสานสัมพันธ์ระหว่างคนที่มาจากถิ่นเดียวกัน ในชมรมนี้เริ่มแรกจะมีแต่ชาวจีนฮากกาที่มาเข้าร่วม แต่เงื่อนไขในการเข้าเป็นสมาชิกของชมรมไม่ได้มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นชาวจีนฮากกาเท่านั้น ทำให้ชาวจีนที่อาศัยในไทยช่วงนั้นเริ่มเข้าร่วมชมรมเพื่อพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ว่าจะป็นนายทุน พ่อค้า หรือแรงงานจีน ก็สามารถเข้าร่วมสมาชิกได้ เพียงแค่เป็นคนเชื้อชาติเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมชมรมได้ ชมรมจีเสียนก่วน เป็นเพียงแค่การรวมกลุ่มของชนชาวจีนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยในช่วงนั้นยังไม่มีแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันภายในกลุ่ม เน้นพึ่งพาและช่วยกันรักษาขนบประเพณีดั้งเดิมไว้ จึงไม่ได้เป็นชมรมที่แรงงานจีนให้ความสนใจเท่าใดนัก

(2.) สมาคมกว๋องสิว

ในปี ค.ศ. 1877 “กว๋องสิวปิดไส่” หรือสมาคมกว๋องสิว เป็นสมาคมกุศลสำหรับชาวจีน กวางตุ้ง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีการคุ้มครองและดูแลความปลอดภัยให้กับชาวจีนด้วยกัน แรงงานจีนบางกลุ่มได้เข้าร่วมสมาคมนี้ โดยในสมัยนั้นสมาคมจะรับแต่ชาวจีนกวางตุ้งด้วยกันเท่านั้น ผู้ใหญ่ที่ดูแลสมาคมจะเป็นผู้ช่วยไกล่เกลี่ยเรื่องความขัดแย้งและปัญหาทะเลาะวิวาทให้กับชาวกวางตุ้ง

3.4.2 สมาคมที่ไม่เป็นทางการ

สมาคมลับที่เกิดการก่อตั้งตั้งแต่ก่อนจะย้ายมาในไทย ชื่อ เทียนตี้หวย เป็นกลุ่มกบฏในราชวงศ์ใต้เซ็ง และมีนิสัยโจร ปล้น ข่า รีดไถ ทำอาชีพสุจริตไม่เป็น เมื่ออพยพหลบหนีมาสู่ประเทศไทยแล้วก็เริ่มเกาะกลุ่มพึ่งพาอาศัยกัน มีการปลุกจิตสำนึกให้รักพวกพ้อง ให้ข้าวให้น้ำ ให้ที่พักอาศัยกับสมาชิกกลุ่มด้วยกัน

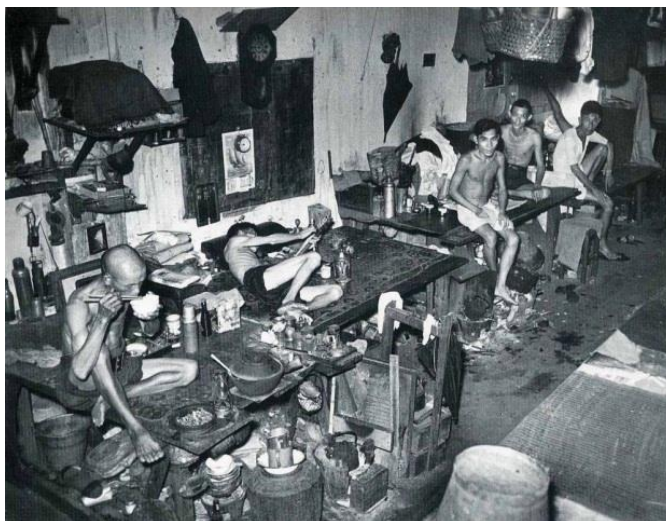
ในประเทศไทยสมาคมลับอั้งยี่ได้ก่อตั้งขึ้น เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือกันและกัน ทั้งในด้านการปกป้องภัย การประกอบอาชีพ และการสงเคราะห์กันในยามตกทุกข์ได้ยาก ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินชีวิตในต่างแดนเป็นไปด้วยดีสมาคมลับที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของชาวจีนที่พูดภาษาถิ่นเดียวกันและมีกระจายอยู่ทั่วไปในทุก ๆ เมืองที่มีชาวจีนไปตั้งหลักแหล่งอยู่กันมาก แรงงานจีนหลายคนก็ต่างเข้าร่วมสมาคมลับอั้งยี่ โดยเข้ากลุ่มที่เป็นคนถิ่นเดียวกัน เพื่อ

หวังพึ่งสมาคมในยามยากลำบาก โดยมีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้ใหญ่สมาคมที่ให้ความคุ้มครองต่อตนเอง ทั้งการตอบแทนด้วยเงิน หรือการทำงานให้เป็นการตอบแทนไม่ว่าจะเป็นงานสุจริตหรือไม่สุจริตก็ตาม หากไม่จ่ายค่าตอบแทนให้กับสมาคมก็จะเกิดปัญหาต่อตนเองและครอบครัว เช่น ถูกปล้น ทำร้ายร่างกาย หรือถึงขั้นพรากชีวิต

ภาพที่ 8 อั้งยี่สมัยรัตนโกสินทร์

(ที่มา : <https://www.thaipost.net/main/detail/30155>)

ภาพที่ 9 สภาพความเป็นอยู่ร่วมกันของสมาคมลับ

(ที่มา : <https://writer.dek->

[d.com/Arm_Junior/story/viewlongc.php?id=1769235&chapter=4](https://writer.dek-d.com/Arm_Junior/story/viewlongc.php?id=1769235&chapter=4))

สมาคมอั้งยี่มีบทบาททั้งในด้านดีและในด้านลบ กิจกรรมในด้านดีเป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการสงเคราะห์กันในยามตกทุกข์ได้ยาก ส่วนกิจกรรมในด้านลบนั้นมีอยู่ 3 ประการ คือ การทะเลาะวิวาทต่อสู้กันเองระหว่างอั้งยี่กลุ่มต่าง ๆ การลักลอบประกอบอาชีพทุจริตผิดกฎหมาย และการก่อจลาจลต่อต้านการกดขี่ข่มเหงทั้งจากนายจ้างและขุนนางท้องถิ่น บทบาทในด้านลบของสมาคมได้ก่อผลกระทบหลายประการต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยในช่วงระยะนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการทุกวิถีทางที่จะปราบปรามสมาคมลับอั้งยี่ให้หมดสิ้นไป

3.5 สรุปท้ายบท

จากการศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ผู้วิจัยได้ทราบว่า การอพยพของชาวจีนมาเป็นแรงงานในไทย ไม่ใช่เพียงเพราะความยากไร้ อับจนหนทางเพียงอย่างเดียว แต่ในช่วงเวลานั้นประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างยิ่งใหญ่ การพัฒนาประเทศด้านโครงสร้างพื้นฐานก็ทำให้มีความต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นอีกเหตุผลที่เอื้ออำนวยให้แรงงานจีนสามารถทำงานในไทยได้เป็นจำนวนมาก แรงงานจีนในสยามส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีนอพยพมาจากมณฑลฟูเจี้ยน กวางตุ้งและไหหลำ ส่วนชาวจีนในภาคใต้จะเป็นชาวจีนที่อพยพมาจากชาวฮกเกี้ยนหรือชาวจีนที่มาจากมณฑลฟูเจี้ยนและชาวจีนฮากกา แรงงานจีนในสยามจะปรับตัวง่ายกว่าแรงงานจีนในภาคใต้ เนื่องจาก ในสยามมีการจ้างงานจากนายจ้างไทยตามบ้านเรือน ทำให้แรงงานจีนมีความคุ้นเคยกับคนไทยและวัฒนธรรมไทย ส่วนแรงงานจีนในภาคใต้จะอยู่กันเป็นกลุ่มภาษาของคน และทำงานในเมืองแร่จึงทำให้คลุกคลีอยู่กับกลุ่มแรงงานจีนด้วยกัน จึงไม่ค่อยได้ปรับตัวมากเท่าแรงงานจีนในสยาม นอกจากนี้แรงงานจีนมีการใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจและสมาคมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยทุนทางสังคมส่วนใหญ่ที่ใช้ คือ การพูดภาษาเดียวกัน การมีสายสัมพันธ์ต่อกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ในการรวมกลุ่มสมาคมเพื่อดูแลผลประโยชน์ของตนเอง

บทที่ 4

สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน คริสต์ศตวรรษที่ 19 ในประเทศมาเลเซีย

เนื้อหาบทที่ 4 ผู้วิจัยจะศึกษาสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานจีนในคาบสมุทรมลายูหรือมาเลเซียในปัจจุบัน เนื่องจากในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศมาเลเซียยังตกอยู่ภายใต้อาณานิคมอังกฤษ หัวข้อที่ผู้วิจัยจะศึกษานั้นเป็นไปตามแบบแผนของบทที่ 3 โดยจะมีเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไป

4.1 บริบททางสังคมและการเข้ามาเป็นแรงงานในมาเลเซียของชาวจีน

ผู้วิจัยศึกษาบริบททางสังคมมาเลเซียในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 บริบททางสังคมมาเลเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 19

ด้านการปกครอง

รัฐบาลอังกฤษได้ลงนามในสนธิสัญญาปังกอร์ ในปี ค.ศ. 1874 กับผู้นำรัฐเประ และเริ่มขยายอำนาจการปกครองในรัฐต่างๆทางตอนใต้และตอนกลางของคาบสมุทรมลายู โดยกระทรวงอาณานิคมของอังกฤษส่งข้าราชการชาวอังกฤษเข้ามาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในรัฐต่าง ๆ ในทุกเรื่องยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและศาสนาของชาวมลายู โดยเรียกว่า “ระบบที่ปรึกษา (Residential System)” ระบบดังกล่าวประสบความสำเร็จในบางรัฐเท่านั้น เนื่องจากข้าราชการอังกฤษไม่สามารถบังคับให้สุลต่านรับฟังคำปรึกษาได้ อีกทั้งข้าราชการอังกฤษบางคนยังไม่เข้าใจบริบททางสังคมมลายูจึงนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้การบริหารงานของแต่ละรัฐยังมีความแตกต่างกันทั้งกฎระเบียบ นโยบายที่ดิน ระบบภาษีและอื่น ๆ

ในปี ค.ศ. 1896 รัฐบาลอังกฤษจึงตั้ง “สหพันธรัฐมลายู (Federated Malay States : FMS)” เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกต่างทางการบริหารของแต่ละรัฐ โดยรวมสลังงอร์ เประ เนกรี เซมบีลัน และปะหังเข้าด้วยกัน โดยมีสุลต่านเป็นประมุขของรัฐและมีผู้สำเร็จราชการทั่วไปเป็นผู้ประสานนโยบายของรัฐ (มนัสวี อรชุนะกะ , 2556)

ด้านสังคม

สังคมของประเทศมาเลเซียมีลักษณะเป็นพหุสังคม⁸ มาเลเซียมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนามาตั้งแต่ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยแบ่งเป็นสามกลุ่มเชื้อชาติได้แก่ มลายู

⁸ พหุสังคม คือความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา

อินเดีย และจีน ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา และศาสนาของประชากรในมาเลเซียนั้น ส่งผลให้เกิดการจัดการหาหนทางที่จะเชื่อมประสานคนหลายกลุ่มเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งสิ่งสำคัญนั้นก็ คือ “ภาษา” โดยมีภาษามาเลเซียเป็นภาษาราชการ ภาษาอังกฤษใช้กันอย่างกว้างขวางในการ ติดต่อกัน และภาษาอื่นๆ ก็ใช้พูดกันปกติในกลุ่มชาติพันธุ์ของตน คนจีนพูดภาษาจีนกลาง หรือไม่ก็ แยกตามกลุ่มไป เช่น แคะ ฮกเกี้ยน แต่จิว กวางตุ้ง เป็นต้น ส่วนคนอินเดียใช้ภาษาทมิฬเป็น ภาษากลาง นอกจากนี้ยังพบภาษาท้องถิ่นอื่นๆ อีกด้วยความซับซ้อนทางภาษาสอดคล้องกับความ หลากหลายเรื่องของศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีภายในสังคมมาเลเซีย ชาวมลายูและมุณี บุตรา ทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม คนพื้นเมืองอื่นๆ บางพวกนับถืออิสลาม หรือคริสต์ และมีอีก จำนวนไม่น้อยที่นับถือศาสนาพื้นเมืองของตน ชาวพุทธนับถือขงจื้อ แต่ การนับถือศาสนาฮินดู ส่วนใหญ่จะเป็นการนับถือในสังคมชาวอินเดีย (พิเชียร คุระทอง, 2541)

ด้านเศรษฐกิจ

อังกฤษได้วางรากฐานทางเศรษฐกิจให้แก่มาเลเซียหลายประการ เช่น การวางโครงสร้าง พื้นฐานระบบคมนาคมด้วยการสร้างถนน ทางรถไฟ ระบบโทรเลข ท่าเรือเชื่อมต่อเมืองสำคัญ การวางระบบบริหารและระบบกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เช่น ยกเลิกธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับ ที่ดินของมาเลเซีย แต่ให้ใช้ระบบกรรมสิทธิ์แบบตะวันตก ทำให้เกิดการทำไร่ทำสวนแทนที่ป่าดง ดิบมากขึ้น อังกฤษยังมีการสำรวจแหล่งแร่สำคัญๆ มีการจัดระเบียบกำลังคนโดยเฉพาะแรงงาน อพยพชาวจีนและอินเดีย เพื่อนำมาเป็นแรงงานอุตสาหกรรมยางพาราและดีบุก

ประเทศมาเลเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในศูนย์กลางอุตสาหกรรม เป็นผู้ผลิตดีบุกและยางรายใหญ่ที่สุดของโลก สินค้าทั้งสองชนิดนี้ทำให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในสหราชอาณาจักร จึงทำให้เกิดแรงงานมากมายตั้งแต่เจ้าหน้าที่พลเรือนภายใต้การปกครอง ของอังกฤษไปจนถึงชาวคาบตันซึ่งเป็นหัวหน้าของอุตสาหกรรมจีน มีการเกณฑ์แรงงานไปทำงาน ในเหมืองดีบุกที่แหลมมลายูเป็นจำนวนมาก

4.1.2 การเข้ามาเป็นแรงงานในมาเลเซียของชาวจีน

การเข้ามาเป็นแรงงานในมาเลเซียของชาวจีนในยุคนี้เกิดจากการขาดแคลนแรงงานใน เหมืองดีบุก สวนยาง และการสร้างทางรถไฟของมาเลเซีย ส่วนใหญ่แรงงานจีนที่อพยพเข้ามาจะ มาจากจังหวัดทางตอนใต้ของจีน ได้แก่ มณฑลฝูเจี้ยนและกวางตุ้ง คนจีนส่วนใหญ่ที่เข้ามาใน มาเลเซียจะประกอบอาชีพ ค้าขาย การทำเหมืองแร่ ปศุกรรมพารา โดยเป็นลูกจ้างให้กับเจ้า อาณานิคมอังกฤษ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากชนพื้นเมืองมลายูไม่ยอมทำงานด้านนี้ อังกฤษจึง

ใช้นโยบายสนับสนุนชาวจีนและเป็นการตระหนักดีว่าการรับเอาคนจีนเข้ามาเป็นแรงงานย่อมจะเป็นการสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้กับแผ่นดินใหม่ของตน

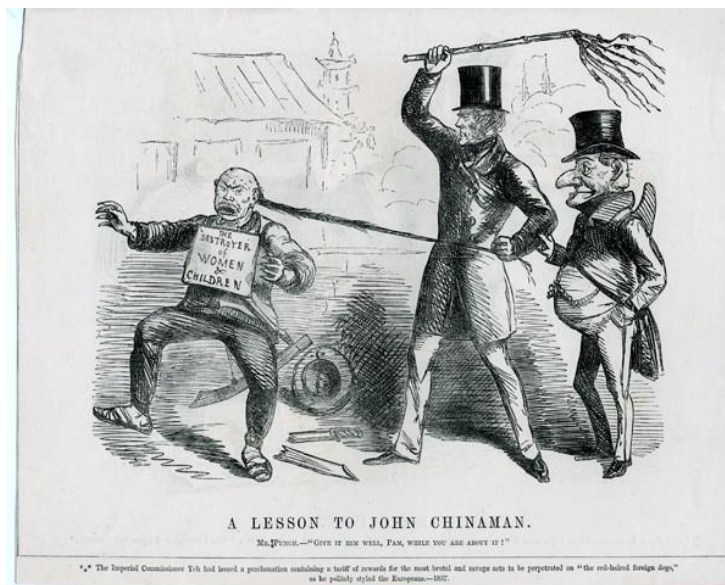
การเดินทางเข้ามาเพื่อเป็นแรงงานในมาเลเซีย จะเดินทางออกจากท่าเรือควบคุมของมณฑลฝูเจี้ยนและมณฑลกว่างตุง โดยได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษและมาเลเซียเพื่อเข้าไปทำงานในเมืองแร่และสวนยาง แต่การเดินทางครั้งนี้ไม่ได้ลำบากเหมือนการเดินทางโล้สำเภา เนื่องจากมีเรือของอาณานิคมอังกฤษคอยขนส่งแรงงาน

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนมาเลเซียกับแรงงานจีน

แรงงานจีนเมื่ออพยพเข้ามาจะถูกเรียกว่า บาบ๋า มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ตามภาษาและเชื้อชาติ แรงงานจีนสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมมลายูท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และบางคนที่พูดภาษามลายูได้เช่นกัน

4.2.1 ความสัมพันธ์ของนายจ้างกับแรงงาน

ในขณะที่การเคลื่อนย้ายแรงงานจีนภายใต้การสนับสนุนของอังกฤษและมาเลเซีย แรงงานจีนถูกเกณฑ์ให้ไปทำงานกับนายจ้างบริษัทของอังกฤษและอินเดีย แต่มีแรงงานจีนบางกลุ่มถูกกดขี่บังคับให้ไปเป็นแรงงานในมาเลเซียโดยพวกนายหน้าหาแรงงาน บางคนก็ถูกลักพาตัวเพื่อมาทำงานภายใต้การปกครองของเหล่านายหน้า ความสัมพันธ์แรงงานจีนกับนายจ้าง หากเป็นงานกรรมกรเหมืองแร่ มักจะไม่ค่อยได้มีการสานสัมพันธ์กับนายจ้างมากเท่าใดนัก แต่จะมีคนคอยควบคุมดูแลงานจับตาอยู่เสมอ

ภาพที่ 10 นายหน้าแรงงานจีนกดขี่บังคับแรงงานจีน

(ที่มา : https://medium.com/@edwardwong_61578/chinese-resilience-the-untold-story-of-chinese-entrepreneurship-in-19th-century-malaya-3c2a07365564)

4.2.2. ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่กับแรงงาน

ก่อนอังกฤษเข้ามามีอำนาจในคาบสมุทรมลายู ปัญหาความแตกต่างทางเชื้อชาติในสังคมยังไม่ปรากฏชัด ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13-14 มักจะมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมชาวพื้นเมือง โดยพูดภาษาเดียวกับคนในพื้นที่นั้นๆ แต่งกาย แต่งงานกับชาวพื้นเมือง ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับชาวมาเลเซีย แต่หลังจากอังกฤษเข้ามามีบทบาทและอำนาจในคาบสมุทรมลายูเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการขยายเศรษฐกิจทำให้มีชาวต่างชาติเข้ามาเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะชาวจีนและอินเดียที่เข้ามาเป็นแรงงาน ภายใต้การบังคับของอังกฤษ ทั้งนี้ชาวจีนและชาวอินเดียเมื่อเข้ามาได้รวมกลุ่มกันตามเชื้อชาติของตน อังกฤษได้ให้ความคุ้มครองกับชาวจีนและชาวอินเดีย ขณะที่ชาวมาเลย์อยู่ภายใต้การปกครองของสุลต่านประจำรัฐของตน ชาวมาเลย์ยังคงดำเนินชีวิตเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม เช่น เป็นชาวนา ชาวประมง

ส่วนชาวจีนอยู่ในระบบเศรษฐกิจเพื่อการส่งออก เช่น เป็นแรงงานรับจ้างและพ่อค้า สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ลักษณะความสัมพันธ์ของประชากรในคาบสมุทรมลายูภายใต้การปกครองของอังกฤษเกิดการแบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ คือ กลุ่มชนพื้นเมืองมาเลย์ และกลุ่มคนที่ไม่ใช่ชาวพื้นเมืองมาเลย์ เช่นกลุ่มชาวจีน และชาวอินเดีย โดยทั้งสองกลุ่มนี้มีการปกครอง ภาษา ตลอดจนถึง

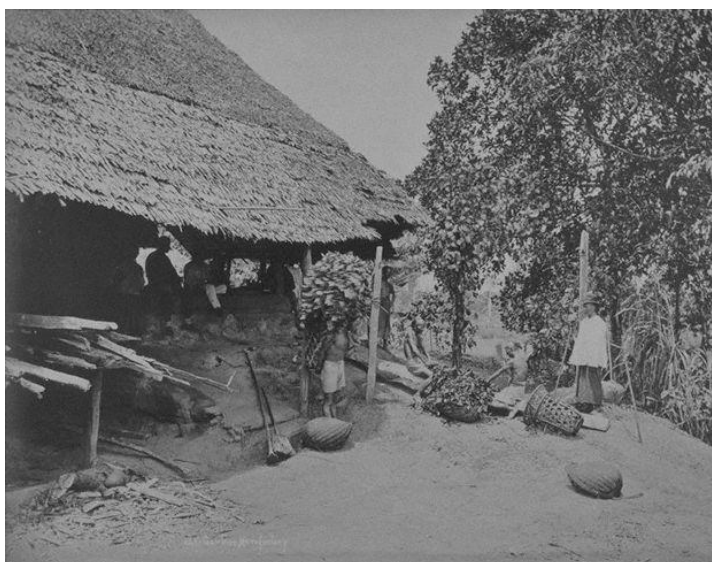
วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังมีแรงงานจีนเพศชายบางส่วนที่แต่งงานกับชาวพื้นบ้าน โดยพยายามให้ลูกหลานสืบทอดเชื้อสายจีนมากกว่าที่จะให้ลูกหลานไปนับถือศาสนาอิสลามตามแม่ ทั้งนี้ชาวจีนกวางตุ้งถือเป็นมณฑลที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมลายูได้มากกว่าชาวจีนกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจาก ชาวจีนกวางตุ้งได้อพยพเข้ามาก่อนชาวจีนกลุ่มอื่นนั่นเอง

4.3 ความเป็นอยู่ของแรงงานจีน

4.3.1 ที่พักอาศัย อาชีพ

ที่พักอาศัย

ชาวจีนฮกเกี้ยนอาศัยอยู่บนเกาะทางเหนือของปีนัง โดยสภาพบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ ใช้หลังคามุงฟาง ชาวกวางตุ้งอาศัยอยู่ในเมืองหลวงกรุงกัวลาลัมเปอร์ และชาวจีนแต้จิ๋ว กวางสี อาศัยอยู่ในรัฐทางตอนใต้ของรัฐยะโฮร์ในซาราวัก แรงงานจีนที่อพยพภายใต้การควบคุมของอาณานิคมอังกฤษ เมื่อเข้ามาทำงานแล้วจำอาศัยในที่พักที่นายจ้างจัดไว้ให้ ส่วนแรงงานจีนที่อพยพมาเองต้องอาศัยสมาคมจีนให้การช่วยเหลือที่พักอาศัยให้ หากเป็นที่พักที่แรงงานสร้างเอง ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ตีประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมและใช้หลังคามุงฟาง หากอาศัยกับสมาคมก็จะอาศัยในบ้านไม้สองชั้น

ภาพที่ 11 บ้านพักอาศัยของแรงงานที่สร้างขึ้นมาเอง

(ที่มา : <https://says.com/my/lifestyle/history-ancestral-origin-spoken-dialect-of-chinese-people-in-malaysia>)

อาชีพ

แรงงานจีนจะทำงานตามแหล่งแร่ดีบุก ในรัฐมะละกา รัฐเปรัก และรัฐสะลังงอ ในปี ค.ศ. 1862 มีชาวจีนที่เป็นกรรมกรในเหมืองแร่ถึง 20,000-25,000 คน นอกจากนี้จะเป็นแรงงานในเหมืองแร่ดีบุกแล้ว ชาวจีนยังเป็นกรรมกรก่อสร้างทางรถไฟ เป็นแรงงานในไร่เพาะปลูกขนาดใหญ่ด้วย เช่น เป็นผู้ปลูกยางพารา เครื่องเทศน์ พริกไทย ในปีนี้

ภาพที่ 12 แรงงานจีนในเหมืองแร่ดีบุก

(ที่มา : Luxley, V (2006) อุตสาหกรรมดีบุกของมาเลเซีย RDX-2006-09 RDX e-Publishing)

4.3.2 ประเพณี วัฒนธรรมการกินและการแต่งกาย

ประเพณี

ชาวจีนที่อพยพมายังมาเลเซีย ทั้งอาชีพพ่อค้า แรงงานเหมืองแร่และแรงงานเกษตรกรล้วนแต่มีประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างช้านาน และแรงงานจีนมีการปฏิบัติตามประเพณีทุกปี คือ การไหว้บรรพบุรุษ ประเพณีตรุษจีน ประเพณีการกินเจ ประเพณีแต่งงาน โดยไม่ได้นับถือประเพณีหรือรับวัฒนธรรมความเชื่อตามชาวมลายูแต่อย่างใด

ภาพที่ 13 ประเพณีชาวจีนในมาเลเซีย

(ที่มา : https://en.wikipedia.org/wiki/Malaysian_Chinese)

วัฒนธรรมการกิน

การเข้าไปเป็นแรงงานในเมืองอุตสาหกรรมภายใต้การควบคุมของอังกฤษทำให้ได้รับค่าแรงกันอย่างเท่าเทียม แรงงานจีนในมาเลเซียยุคนั้นมีกำลังเงินที่จะซื้ออาหารได้ ถึงแม้คนมาเลย์ส่วนมากจะเป็นอิสลามและไม่กินหมู แต่แรงงานจีนที่เข้าไปไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามตามชาวพื้นเมืองจึงกินหมูได้ โดยวัฒนธรรมการกินของแรงงานจีนก็ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมมาจากประเทศแม่ นั่นคือการใช้ตะเกียบในการกิน และมีข้าวสวย ข้าวต้ม หรือหมั่นโถ้ประกอบอาหารแทบทุกมื้อ

วัฒนธรรมการแต่งกาย

(1.) การแต่งกายในเวลาทำงาน

แรงงานจีนที่เข้าไปเป็นกรรมกรเหมืองแร่และแรงงานจีนที่เข้าไปทำงานในสวนในไร่ การแต่งกายจะแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย คือแรงงานที่ทำงานเป็นกรรมกรเหมืองแร่จะสวมกางเกงขาสั้น เสื้อจีนคอกลม มีหมวกปีกกว้างไว้บังแดดบังลม ส่วนแรงงานจีนที่ทำงานเป็นลูกจ้างปลูกยางพารา มักจะสวมกางเกงขายาว เสื้อจีนแขนยาวเพื่อป้องกันแมลงกัดต่อย

(2.) การแต่งกายนอกเวลางาน

แรงงานจีนนอกเวลางานการแต่งกายจะไม่ต่างจากเวลาทำงานมากนัก ส่วนมากชอบใส่เสื้อจีนแขนสั้น และกางเกงขาวยาว ไม่ใส่หมวก นิยมไว้ผมครึ่งหัวโดยครึ่งหน้าโกนผม ครึ่งหลังไว้ผมยาวถักเปีย

ภาพที่ 14 การแต่งกายแรงงานจีนรับจ้างในสวน
(ที่มา : https://en.wikipedia.org/wiki/Malaysian_Chinese)

4.4 การใช้ทุนทางสังคมในการสร้างอำนาจของชนชั้นแรงงานจีน

การย้ายเข้าไปทำงานในต่างแดนย่อมทำให้ชีวิตมีความยากลำบากกว่าเดิม เนื่องจากไม่รู้ภาษาถิ่น อาหารการกินที่แตกต่างกัน รวมถึงเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน ทำให้แรงงานจีนต้องหาที่พึ่งพิงเพื่อสามารถดำรงชีวิตในต่างแดนได้ง่ายขึ้น นั่นคือการอาศัยแรงงานจีนที่อพยพมาก่อนหน้าหรือเข้าไปเป็นสมาชิกในสมาคมจีน สมาคมจีนมักจะก่อเรื่องวิวาทขัดแย้งกันบ่อยครั้ง ทำให้อังกฤษพยายามจะควบคุมสมาคมจีนต่างๆ เหล่านี้ให้เข้ามาอยู่ในความดูแลของسترทส์เซ็ทเทิลเมนท์ส โดยออกกฤษฎีกากำหนดให้สมาคมต่าง ๆ จดทะเบียนเป็นสมาคมที่ถูกกฎหมายเมื่อปี ค.ศ.1889 หากสมาคมใดไม่มาจดทะเบียนจะถือว่าเป็นสมาคมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งทำให้เกิดสมาคมลับขึ้นอย่างมากมาย

4.4.1 สมาคมที่เป็นทางการ

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวจีนจะตั้งหลักแหล่งอยู่ในเขต *สเตรทส์เซ็ทเทิลเม้นท์ส* [The Straits Settlements]⁹ และในสหพันธรัฐมลายู¹⁰ ชาวจีนจะรวมกันภายในกลุ่มภาษาเดียวกัน เช่น ชาวจีนฮกเกี้ยน กวางตุ้ง แต่จิ๋ว ภายในกลุ่มจะมีหัวหน้าเรียกว่า “กัปตันไชนาน่า” ทำหน้าที่ดูแลชาวจีนในกลุ่มของตน การรวมตัวกันนี้มีลักษณะเป็นสมาคม ผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่จะต้องเข้าร่วมกับสมาคมใดสมาคมหนึ่ง หัวหน้าสมาคมจะมีหน้าที่ดูแลผู้มาอยู่ใหม่โดยงานให้ทำและให้เงินกู้ (พัชรินทร์ สอนฐิตะปัญญา ,2529) ทุนทางสังคมที่ใช้ในการเข้าร่วมสมาคมเหล่านี้ คือการเป็นชาวจีนที่พูดภาษาเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นญาติพี่น้อง หรือรู้จักกันมาก่อน เพียงแค่พูดภาษาจีนถิ่นเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมสมาคมได้ โดยแต่ละสมาคมจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับในเรื่องใดก็ตาม

ภาพที่ 15 ผู้อพยพจีนเข้าร่วมสมาคมเพื่อจัดหางาน
(ที่มา : https://en.wikipedia.org/wiki/Chinese_Indonesians)

⁹ นิคมช่องแคบ คืออาณานิคมของจักรวรรดิอังกฤษในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยดินแดนที่เป็นรัฐปับัง ดินดิง (ส่วนหนึ่งของรัฐเประ) รัฐมะละกา สิงคโปร์ และลาบวนในปัจจุบัน

¹⁰ สหพันธรัฐมลายู ได้แก่ รัฐเปรัก สลังงอ เนกรีเซมบิลัน และปาหัง

4.4.2 สมาคมที่ไม่เป็นทางการ

สมาคมลับในมาเลเซียมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันและกัน หรือเป็นสโมสรที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายให้สวัสดิการแก่ผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ จัดการให้ผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ได้อยู่ในกรอบการเมืองและสังคมที่มีอยู่ สมาคมนี้นักจะให้กู้ยืมเงินเมื่อสมาชิกถึงคราวทุกข์ยาก และจัดให้ผู้ที่อพยพเข้ามาใหม่ได้ทำงานกับนายจ้างที่มั่นคง บรรดาผู้อพยพเกือบทั้งหมดถูกบังคับให้เข้าร่วมสมาคมใดสมาคมหนึ่ง

กลุ่มไห่ซาน

กลุ่มสมาคมลับที่เป็นที่รู้จักของเหล่าแรงงานจีนในเมืองแร่ดีบุก เป็นสมาคมที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกที่ยากลำบาก ช่วงแรกใช้ทุนทางสังคม คือการเป็นเชื้อชาติจีนมณฑลกวางตุ้งเข้าร่วมสมาชิก ต่อมาสามารถใช้ทุนทางสังคมในการเป็นชนชาวจีนโดยไม่จำกัดมณฑลในการเข้าร่วมสมาคม อีกหนึ่งทุนทางสังคมที่ชาวจีนใช้ในการเข้าร่วมคือ การทำอาชีพเดียวกัน นั่นคืออาชีพแรงงานในเมืองแร่ดีบุกนั่นเอง ก่อนจะเข้าเป็นสมาชิกได้ต้องทำพิธีกรรมสาบานตน และรับรู้ข้อระเบียบ หากฝ่าฝืนกฎข้อใดจะถูกทำโทษอย่างร้ายแรง

ภาพที่ 16 สมาคมลับไห่ซาน

(ที่มา : <https://www.miifotos.com/im%C3%A1genes/structure-triads-ghee-hin-kongsi-be.html>)

กลุ่ม Ghee hin

เป็นสมาคมที่ใช้ทุนทางสังคม ในการเป็นชาวจีนกว้างตั้งเป็นหลัก หากกลุ่มชาวจีนอื่นต้องการเข้าร่วม ต้องรู้จักกับสมาชิกโดยตรง เช่น เป็นเพื่อน หรือญาติพี่น้อง การเข้าเป็นสมาชิกต้องมีพิธีร่วมสาบาน และรับรู้ข้อระเบียบของการเป็นสมาชิกกลุ่ม หากใครฝ่าฝืนจะต้องถูกทำโทษอย่างร้ายแรง ทั้งนี้กลุ่ม Ghee hin มักมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับกลุ่มไห่ซาน เนื่องจากทั้งสองกลุ่มนี้ต้องการเป็นสมาคมที่มีอำนาจในแหล่งเหมืองแร่ดีบุกของมาเลเซีย ทำให้เกิดการลอบทำร้ายกันบ่อยครั้ง

ภาพที่ 17 สมาคมลับ Ghee hin

(ที่มา : <https://www.britannica.com/topic/Ghee-Hin>)

สรุปท้ายบท

การเข้ามาเป็นแรงงานจีนในมาเลเซีย ไม่ใช่เพียงแค่ความยากจนไร้หนทาง แต่เป็นความต้องการแรงงานจำนวนมากโดยเฉพาะในเมืองแร่ ทั้งนี้แรงงานจีนส่วนใหญ่ก็ถูกเกณฑ์เข้ามาภายใต้อำนาจนิคมของอังกฤษ โดยผ่านนายหน้าหาแรงงานบ้าง เข้ามากับบริษัทอุตสาหกรรมของอังกฤษบ้าง แรงงานจีนในมาเลเซียส่วนใหญ่จะเข้ามาและจับกลุ่มตามมณฑลหรือกลุ่มภาษาร่วมกัน มีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมลายูบ้าง มณฑลที่เข้ามาและปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมมลายูได้ดีที่สุดคือ มณฑลกวางตุ้ง เนื่องจากอพยพเข้ามาในมาเลเซียก่อนกลุ่มชาวจีนอื่น แต่ส่วนใหญ่ชาวจีนที่ไปเป็นแรงงานก็เลือกรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน ทำให้แรงงานจีนในมาเลเซียไม่ค่อยคลุกคลีกับชนชาติอื่นในมาเลเซีย นอกจากนี้แรงงานจีนที่อพยพเข้ามาจะต้องมีการเข้าร่วมสมาคมจีน ส่วนใหญ่จะถูกบังคับให้เข้าร่วมสมาคมทั้งหมด โดยมีผู้นำสมาคมคอยดูแล ทั้งนี้สมาคมจีนในมาเลเซียส่วนใหญ่จะใช้ทุนทางสังคมในเรื่องความเป็นชนชาวจีนที่พูดภาษาเดียวกัน และสมาชิกในแต่ละสมาคมต้องทำพิธีกรรมสาบานตนและรับรู้กฎระเบียบของการเป็นสมาชิกอีกด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการเปรียบเทียบสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ระหว่างแรงงานจีนในไทยและมาเลเซีย

ผลการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าแรงงานจีนในไทยส่วนใหญ่มาจากมณฑลซาวฮกเกี้ยนหรือชาวจีนที่มาจากมณฑลฟูเจี้ยนและชาวจีนฮากกา เหตุผลที่อพยพมาส่วนใหญ่คือความยากจน ส่วนแรงงานจีนในมาเลเซียส่วนใหญ่ มาจากชาวจีนฮกเกี้ยนและกวางตุ้ง แรงงานจีนในไทยสามารถปรับตัวและเกิดการผสมผสานวัฒนธรรมกับคนไทยได้ดีกว่าแรงงานจีนที่มาเลเซีย โดยเฉพาะแรงงานจีนในสยามที่มีการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้มากกว่าที่อื่น สาเหตุมาจาก การกระจายกลุ่มเชื้อชาติไปอาศัยร่วมกับคนในพื้นที่และเกิดการแต่งงานกับคนในพื้นที่จำนวนมาก ส่วนแรงงานจีนที่อพยพไปยังภาคใต้ของไทยและมาเลเซีย เป็นแรงงานจีนที่ส่วนมากจะทำงานในเมืองแร่ อาศัยกับคนเชื้อชาติเดียวกัน หรือคนที่มาจากมณฑลเดียวกัน นอกจากนี้แรงงานจีนที่อพยพไปในไทยและมาเลเซีย โดยเกือบทั้งหมดแล้วจะมีการเข้าร่วมสมาคมชาวจีน เพื่อการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน แต่ในของไทย จะไม่มีการบังคับให้เข้าร่วมสมาคมและส่วนใหญ่สมาคมในไทยนั้นจะเน้นไปที่การช่วยเหลือและการกุศล ส่วนสมาคมในมาเลเซีย แรงงานจีนทุกคนล้วนถูกบังคับให้เข้าร่วมสมาคมทั้งสิ้น โดยส่วนใหญ่จะถูกบังคับให้เข้าร่วมกับสมาคมลับเพื่อเสริมอำนาจให้กับหัวหน้าสมาคมนั่นเอง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาจะพบว่าชาวจีนแต่ละมณฑลมีความแตกต่างกันโดยเฉพาะเรื่องความรักชาติหรือความอนุรักษวัฒนธรรมของประเทศแม่ ผู้วิจัยพบว่า ชาวจีนฮากกา หรือชาวจีนฮกเกี้ยนจะมีความแบ่งแยกความเป็นเชื้อชาติมากกว่าชาวจีนกลุ่มอื่น ขณะเดียวกันชาวจีนกวางตุ้งมีการปรับตัวให้กับสังคมต่างแดนได้ดี ส่วนเรื่องการใช้ทุนทางสังคมในบทวิสัยนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการใช้ทุนทางสังคมของ ปีแอร์ บูริเยอ และนักสังคมวิทยาอื่น ๆ โดยผลการศึกษาวิจัยพบว่า แรงงานใช้ความเป็นชนชาติเดียวกัน การเป็นชนกลุ่มที่พูดภาษาเดียวกัน รวมถึงการเป็นญาติ พี่น้อง และเพื่อนพ้องในการรวมกลุ่มกันสร้างอำนาจ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก การอพยพไปประเทศอื่น ๆ ไม่ว่าจะด้วยเหตุอันใดก็ตาม ทำให้ประเทศที่รับชาวจีนอพยพเข้ามาเกิดการซึมซับวัฒนธรรมจีนจนทำให้หลาย ๆ ประเทศมีไชน่าทาวน์เกิดขึ้น บทวิจัยนี้ศึกษาถึงการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวิถีชีวิตของแรงงานจีนในรุ่นก่อน ๆ จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแรงงานจีนหรือชาวจีนอพยพในรุ่นปัจจุบัน รวมถึงศึกษาชนชาติที่อพยพเข้าไปในประเทศจีนว่ามีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและใช้ชีวิตในประเทศจีนอย่างไร

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์

ภาษาไทย

เกริกฤทธิ์ ชื่อมงคล. (2558). **จีน-สยาม สายสัมพันธ์แห่งไมตรีจากสุโขทัยถึงรัตนโกสินทร์.**

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามความรู้.

เปรมมา สัตยาวุฒิพงศ์. (2546). **แรงงานรับจ้างชาวจีนในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ.2425-2492.**

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.

พรรณี บัวเล็ก. (2545). **รายงานการวิจัยเรื่อง กำเนิดและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานรับจ้าง**

ในประเทศไทย ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19. สำนักงาน

กองทุนสนับสนุนการวิจัย

ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล. (2524). **สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367-2453.**

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.

ภาษาต่างประเทศ

L.A. Mills. (1966). **British Malaya 1824-67.** Kuala Lumpur: Oxford University Press.

Mak Lau Fong. (1981). **The Sociology of Secret Societies: A Study of Chinese Secret Societies in Singapore and Penninsular Malaysia.** Kuala Lumpur: Oxford University Press.

ข้อมูลจากเว็บไซต์

พิพิธภัณฑ์แรงงานไทย. (2559). การอพยพของแรงงานจีน. เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2559.

เข้าถึงได้จาก

<https://www.facebook.com/thailabourmuseum/posts/1777761825835056:0>

ยุทธियง ลิมเลิศวาที. (2535). คนจีน ชุมชนจีน อำนาจรัฐจีน แต่ประเทศอเมริกา.

เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2561. เข้าถึงได้จาก

<http://info.gotomanager.com/news/printnews.aspx?id=6262>

Lowell. (2559). การอพยพออกนอกประเทศของชาวจีนในอดีต. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2561.

เข้าถึงได้จาก <https://board.postjung.com/949538.html>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวธนวรรณ เคยชัยภูมิ
วัน เดือน ปีเกิด	26 กุมภาพันธ์ 2539
ประวัติการศึกษา	
2558 – ปัจจุบัน	ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา ภาษาเลือกจีน
2554 - 2556	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสิริรัตนาร สายวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์

แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์

สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า	นางสาวธนวรรณ เคยชัยภูมิ
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	วิชาเอกเอเชียศึกษา ภาาษาเลือกภาษาจีน
สารนิพนธ์	สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ชนชั้นแรงงานจีน ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์นาตยา อยู่คง
ที่อยู่ติดต่อได้ภายหลังสำเร็จการศึกษา	970/40 สุขุมวิท 103 แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร 10260
หมายเลขโทรศัพท์	098-2500095

ลิขสิทธิ์ของสารนิพนธ์อันเป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีกำหนดตลอดอายุคุ้มครองสิทธิ์

ลงนามผู้ โอน.....

(นางสาวธนวรรณ เคยชัยภูมิ)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ลงนามผู้รับโอน.....

(.....)

.วันที่.....เดือน..... พ.ศ.